ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 70ον ΙΟΥΝΙΟΣ, 1934. Ἀριθ. 6.

ΑΙ ΔΥΟ ΠΥΛΑΙ

«Εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι᾿ αὐτῆς. Ὅτι στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν.»

Ματθ. ζ'. 13, 14

Εἶναι πολὺ παράδοξον καὶ ἀπορίας ἄξιον νὰ βλέπη τις πολλάκις ἀνθρώπους μὲ τὰς Ἱ. Γραφὰς ἀνὰ χεῖρας δοξάζοντας καὶ κηρύττοντας διδασκαλίας ὅλως ἀντιθέτους πρὸς αὐτάς. Καὶ ὅμως τὸ κακὸν τοῦτο εἶναι πολὺ κοινὸν καὶ χρησιμεύει ὡς ἐπιβεβαίωσις τῆς διακηρύξεως τῶν Γραφῶν, ὅτι «ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀπατηλὴ ὑπὲρ πᾶν πρᾶγμα καὶ σφοδρὰ διεφθαρμένη», καὶ ὅτι ἂν μὴ ἀνακαινισθῇ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, θέλει πάντοτε ὁδηγεῖ πρὸς τὴν πλάνην καὶ τὴν ἁμαρτίαν.

Οὕτω λ. χ. πολλοὶ τῶν ὀνομαζομένων Χριστιανῶν πρεσβεύουσιν, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ***πολὺ ἀγαθὸς*** ἢ ὥστε νὰ τιμωρήση αἰωνίως τὸν ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον ἰδίαις χερσὶν ἔπλασεν, ὅσον καὶ ἂν ἦναι οὗτος κακὸς καὶ ἁμαρτωλός.

Ἕτεροι νομίζουσιν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ***ἐκ φύσεως εἶναι ἀγαθός,*** ἑπομένως ἄξιος τῆς Θείας εὐνοίας καὶ σωτηρίας.

Ἄλλοι δισχυρίζονται ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πολὺ ὑψηλὸς ἢ ὥστε νὰ ***καταδέχηται*** νὰ λαμβάνη ὑπ᾿ ὄψιν τὰ συμβαίνοντα ἐν τῇ ἀσημάντῳ ταύτῃ γωνίᾳ τοῦ ἀπείρου του Σύμπαντος, οὐδὲ φροντίζει ποσῶς ἂν οἱ κάτοικοι τῆς γῆς μας τὸν λατρεύωσιν ἢ τὸν βλασφημῶσιν—ἂν ἦναι καλοὶ ἢ κακοὶ—ἂν εἰρηνεύωσιν ἢ μάχωνται πρὸς ἀλλήλους—ταῦτα πάντα ἀφορῶσιν αὐτούς, οὐχὶ Αὐτόν!

Ἕτεροι πάλιν ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι ἡ ***πλειονοψηφία τῶν ἀνθρώπων δὲν δύναται νὰ σφάλλῃ.*** Ὅθεν ἀκούομεν αὐτοὺς λέγοντας: «Ὅπου ὑπάγουν οἱ πολλοί, ἐκεῖ καὶ ἡμεῖς», ὡς ἐὰν ἡ ἀλήθεια, τὸ δίκαιον, τὸ ὀρθὸν ἦτο μὲ τὰ πλήθη. Ἡ ἰδέα αὐτή, ἂν καὶ ἐσφαλμένη, κρατεῖ μολον τοῦτο μυριάδας ψυχῶν ἐν τῇ πλάνῃ καὶ τῇ ἁμαρτίᾳ.

Καθ᾿ ὅλους τούτους, ὅσους προανεφέρομεν, ἡ εἰς τὸν οὐρανὸν ὁδὸς δὲν παρέχει πολλὰς δυσκολίας—δὲν εἶναι καὶ τόσον «τεθλιμμένη», ὅσον ἀρέσκονται νὰ παριστῶσιν αὐτὴν οἱ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου· ἑπομένως ὁ Οὐρανὸς—ὁ παράδεισος—δὲν εἶναι δυσαπόκτητος.

Οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ ἰδέα τῶν ἀνθρώπων περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ἡ ἀνωτέρω περικοπὴ εἶναι σαφὴς καὶ ρητή, καὶ κατ᾽ αὐτὴν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ δύο ὑπάρχουσιν ὁδοὶ ἐκ διαμέτρου πρὸς ἀλλήλας ἐναντίαι, καὶ εἰς ὅλως ἀντιθέτους τόπους φέρουσαι: Ἡ ***εὐρύχωρος,*** εἰς ἣν εἰσέρχεταί τις διὰ πύλης ***πλατείας,*** καὶ ἡ ***τεθλιμμένη, ἥτις ἔχει πύλην στενήν.*** Ὅτι διὰ τῆς πλατείας πύλης εἰσέρχονται, εἰσχωροῦσιν εἰς τὴν εὐρύχωρον ὁδὸν ***πολλοί,*** τὴν στενὴν δὲ ***εὑρίσκουσιν ὀλίγοι.*** Ὅτι ἡ εὐρύχωρος ὁδὸς φέρει, ἀπολήγει εἰς ***ἀπώλειαν,*** ἡ δὲ τεθλιμμένη εἰς ***ζωὴν αἰώνιον.***

Ὅτι ἡ πύλη, ἡ εἰσάγουσα εἰς τὴν εὐρύχωρον ὁδόν, εἶναι πλατεῖα καὶ ὅτι ἡ ὁδὸς αὕτη εἶναι τῷ ὄντι εὐρύχωρος, καταφαίνεται ἐκ τοῦ πλήθους τῶν καθ᾽ ἑκάστην εἰσερχομένων δι᾽ αὐτῆς καὶ περιπατούντων ἐν αὐτῇ. Μόλις ὁ ἄνθρωπος ἀρχίζει νὰ κάμνῃ χρῆσιν τοῦ λογικοῦ του, νὰ μεταχειρίζηται τὴν θέλησίν του, ἀμέσως εἰσέρχεται διὰ τῆς πλατείας πύλης εἰς τὴν εὐρύχωρον ὁδὸν—ἀμέσως προστίθεται εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν παραβατῶν τοῦ ἁγίου Νόμου τοῦ Θεοῦ.

Τοῦτο μᾶς λέγει ἡ ἰδία ἡμῶν παρατήρησις καὶ πεῖρα, τὸ ἐπιβεβαιοῖ δὲ καὶ ἡ Ἁγία Γραφή, καὶ αὐτὴ ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Νῶε μία μόνον οἰκογένεια (καὶ αὕτη οὐχὶ ὁλόκληρος) ἐβάδιζεν εἰς τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν ζωήν, ὅλος δὲ ὁ ἄλλος κόσμος ἐπορεύετο διὰ τῆς εὐρυχώρου ὁδοῦ πρὸς τὴν ἀπώλειαν, καὶ ἐπὶ τέλους κατεποντίσθη ἐν τοῖς ὕδασι τοῦ κατακλυσμοῦ.

Ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Ἀβραὰμ μόνον αὐτὸς καὶ ὁ Λὼτ ἐξ ὅλων τῶν ἄλλων ἦσαν εὐσεβεῖς.

Εἰς τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα καὶ τὰς ἄλλας ἐκ τῶν πέντε πόλεων τῆς πεδινῆς, μόνον ὁ Λὼτ εὑρέθη δίκαιος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἅπαντες οἱ κάτοικοι τῆς Χαναὰν ἦσαν πονηροὶ καὶ διεφθαρμένοι καὶ διὰ τοῦτο ἠφανίσθησαν.

Ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν Προφητῶν, ὅπως καταφαίνεται ἐκ τῶν προφητειῶν αὐτῶν, τὸ μέγιστον μέρος τοῦ κόσμου, συμπεριλαμβανομένου καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ἦσαν ἄνθρωποι πονηροὶ καὶ καταδεδικασμένοι εἰς ἀπώλειαν.

Ὅταν δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐφάνη ἐπὶ τῆς γῆς, πόσον ὀλίγοι ἦσαν οἱ δίκαιοι! Ἅπας ὁ κόσμος, πλὴν τῶν Ἰουδαίων, εἶχε περιπέσει εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν καὶ ἐκυλίετο ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ. Καὶ μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων πόσον ὀλίγοι, ὡς ὁ Συμεὼν καὶ ἡ Ἄννα, ἀνέμενον τὸ σωτήριον τοῦ Κυρίου!

Οἱ ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς, οἱ γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἄρχοντες τοῦ λαοῦ, ἦσαν ἐναντίοι τοῦ Χριστοῦ· τὸ δὲ πολὺ πλῆθος, εἰς τὸ πεῖσμα, οὕτως εἰπεῖν, τῶν θαυμάτων, τῶν διδασκαλιῶν καὶ τοῦ ἁγίου Αὐτοῦ βίου, ἔκραζεν: «Ἆρον, ἆρον, σταύρωσον αὐτόν»!

Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ περιφημότατοι μεταξὺ τῶν φιλοσόφων παντὸς αἰῶνος καὶ πάσης χώρας, καίπερ ἔχοντες κανόνα ἠθικῆς πολὺ κατώτερον τοῦ Εὐαγγελικοῦ, κηρύττουσιν ὅμως καὶ ἀνομολογοῦσιν ὡς ***ἀλήθειαν,*** ὅτι τὸ μεγαλείτερον μέρος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους εἶναι πονηροί, κλίνοντες πρὸς τὴν κακίαν. Μεταξὺ τούτων ὁ

Σωκράτης, ὁ μέγιστος τῶν φιλοσόφων τῆς ἀρχαιότητος, ἐδόξαζε καὶ ἐκήρυττε (κατὰ τὸν μαθητὴν καὶ φίλον αὐτοῦ Ξενοφῶντα), ὅτι ἡ **ἀρετὴ** δὲν εἶναι **φυσικὸν** πρᾶγμα, ἀλλ' **ἐπίκτητον, ἀσκητόν**, ἤτοι ἀποκτώμενον δι' ἀσκήσεως, διὰ κόπων καὶ μόχθων καὶ ἱδρῶτος· καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι ἐκλέγουσι τὴν ὁδὸν τῆς κακίας, διότι κατ' ἀρχὰς φαίνεται εὔκολος, ἂν καὶ ἐν τέλει ἀποβαίνει δυσκολωτέρα. Πρὸς ἐπιβεβαίωσιν δὲ τοῦ λόγου του ἀναφέρει καὶ χωρίον τι ἐκ τοῦ Ἡσιόδου, τὸ ἑξῆς:

«Τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδόν ἐστιν ἑλέσθαι
Ρηϊδίως· λείη μὲν ὁδός, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει·
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐς αὐτὴν
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
Ρηϊδίη δὴ ἔπεται πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα».

(*Ἡσιόδ. Ἔργα καὶ Ἡμέραι, 287 ἐπ.*).

Τουτ' ἔστι: «Τὴν μὲν κακίαν εὐκόλως καὶ τὰ πλήθη δύναται νὰ ἀποκτήσωσι· διότι εἶναι λεία ἡ ὁδὸς καὶ κεῖται πολὺ ἐγγύς. Τῆς δὲ ἀρετῆς προέταξαν ἱδρῶτα (κόπον) οἱ ἀθάνατοι θεοί· μακρὰ δὲ καὶ ἀνωφερὴς εἶναι ἡ πρὸς αὐτὴν ὁδὸς καὶ τραχεῖα κατ' ἀρχάς· ὅταν δὲ φθάσῃ τις εἰς τὸ τέρμα, καθίσταται τοῦ λοιποῦ εὔκολος, καίπερ χαλεπὴ οὖσα».

Εἶναι παράδοξος ἡ ὁμοιότης τῆς περιγραφῆς ταύτης τοῦ Ἡσιόδου πρὸς τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐν τῷ ὑπὸ μελέτην χωρίῳ. Ὁ δὲ Ἡσίοδος ἔζησε περὶ τὰ 1000 ἔτη π. Χρ. καὶ ὁ Σωκράτης περὶ τὰ 400 π. Χρ.

Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν μετ' αἰσχύνης, ὅτι τὸ πρᾶγμα ἔχει οὕτως καὶ τὴν σήμερον οὐ μόνον μεταξὺ τῶν Ἐθνικῶν, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ὀνομαζομένοις Χριστιανοῖς.

Πόθεν οἱ πόλεμοι καὶ αἱ μάχαι μεταξὺ τῶν Χριστιανικῶν ἐθνῶν; Πρὸς τί αἱ θύραι καὶ τὰ κλεῖθρα ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἀποθήκαις ἡμῶν; Πρὸς τί οἱ χωροφύλακες καὶ αἱ ἀστυνομίαι εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία μας; Πρὸς τί τὰ δικαστήρια καὶ αἱ φυλακαί μας;

Διατὶ φοβούμεθα τὴν νύκτα καὶ ὅταν ταξειδεύωμεν; Δὲν παρατηροῦμεν σχεδὸν πανταχοῦ ψεῦδος, ἀπάτην καὶ κλοπήν, θυμόν, ὑπερηφανίαν καὶ πλεονεξίαν, ἀκαθαρσίαν ἐγκλήματα παντοειδῆ;

Πλατεῖα τῷ ὄντι, πλατυτάτη εἶναι ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ φέρουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἶναι οἱ περιπατοῦντες ἐν αὐτῇ.

Ἐν αὐτῇ περιπατοῦσι πάντες οἱ ἀσελγεῖς καὶ ἀκάθαρτοι, οἱ μέθυσοι καὶ κοιλιόδουλοι, οἱ ὑποκριταὶ καὶ ψεῦσται, οἱ δειλοὶ καὶ εἰδωλολάτραι, οἱ φιλάργυροι καὶ οἱ ἀσεβεῖς, καὶ πάντες οἱ ἔχοντες «μόρφωσιν μὲν εὐσεβείας, ἠρνημένοι δὲ τὴν δύναμιν αὐτῆς»—πάντες οἱ διαστρέφοντες τὴν ἀλήθειαν καὶ καπηλευόμενοι τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ χάριν αἰσχροῦ κέρδους—πάντες ὅσοι παραβαίνουσι τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, ἵνα κρατήσωσι τὰς παραδόσεις τῶν ἀνθρώπων, ἢ ὅσοι κάμνουσι πολλὰς καὶ μακρὰς προσευχὰς μόνον πρὸς τὸ θεαθῆναι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ διὰ νὰ κατατρώγωσιν οὕτως εὐκολώτερον τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ τῶν ὀρφανῶν—οἱ

ἔξωθεν μὲν φαινόμενοι καλοὶ καὶ ὡραῖοι, ὡς οἱ ἀσβεστωμένοι τάφοι, ἔσωθεν δὲ γέμοντες ἀκαθαρσίας καὶ κακῶν ἐπιθυμιῶν.

Πάντες οἱ ἀρνούμενοι τὸν μόνον Δεσπότην καὶ Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν— πάντες οἱ ἐλπίζοντες τὴν σωτηρίαν των ἐκ τῶν ἰδίων ἔργων καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς ἱλαστηρίου θυσίας καὶ ἀξιομισθίας τοῦ Χριστοῦ—πάντες οἱ ἀγαπῶντες τὸν κόσμον τοῦτον καὶ ἐπιδιώκοντες τὰ τοῦ κόσμου μᾶλλον παρὰ τὰ τοῦ Θεοῦ—πάντες ὅσοι ἀμελοῦσι τὸν Θεὸν καὶ ζῶσι χωρὶς προσευχὴν καὶ τῶν ὁποίων ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδία εἶναι προσηλωμένοι εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς παρούσης ζωῆς.

Ἐὰν ἀφαιρέσωμεν ἀπὸ τῆς κοινωνίας ἡμῶν πάντας τούτους, πόσοι νομίζετε ὅτι θὰ ἦναι οἱ ἐναπομένοντες:

Ἐὰν ἄγγελός τις διέβαινεν, ὅπως ποτὲ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ, διὰ τῆς πόλεως ἡμῶν καὶ ἔθετε σημεῖον ἐπὶ τοῦ μετώπου ἐκείνων, οἵτινες δὲν ζῶσιν ἐν τοιαύταις ἁμαρτίαις, ὁποίας ἐμνημονεύσαμεν, πόσοι ὑποθέτετε ὅτι θὰ ἦσαν οἱ τοιοῦτοι;

Ἀλλὰ πιθανὸν νὰ μὴ πιστεύητε, ὅτι αἱ προμνημονευθεῖσαι ἁμαρτίαι ἀποκλείουσι τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν οὐρανόν, ἰδίως ἐκείνους οἵτινες ἐβαπτίσθησαν καὶ μάλιστα συμμορφοῦνται μὲ τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους τῆς θρησκείας.

Ἴσως νομίζετε, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ὅμοιος μὲ ἡγεμόνα ἢ πολιτικὸν ἄνδρα, ὅστις, ἵνα κρατῇ τοὺς ὀπαδοὺς καὶ ὑπηκόους του ὑπὸ τὴν σημαίαν του, ἐπιτρέπει νὰ πράττωσι πᾶν εἶδος κακίας—ὅτι ἂν μόνον καλῶσιν αὐτὸν Κύριον, θέλουσιν εἶσθαι καθ᾽ ὅλα εὐάρεστοι εἰς Αὐτὸν καὶ δύνανται νὰ ζῶσιν ὅπως θέλουσι καὶ νὰ πράττωσι πᾶν ὅ,τι ἐπιθυμοῦσι.

Τὸ πρᾶγμα ὅμως δὲν ἔχει οὕτως. Οὔτε τὸ βάπτισμα, οὔτε ἡ κοινωνία τοῦ τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, οὔτε αἱ νηστεῖαι, οὔτε αἱ ἐλεημοσύναι, ἂν καὶ ἦναι καλὰ καθ᾽ ἑαυτὰ καὶ διετάχθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, δύνανται νὰ σώσωσι τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν οὗτος μὴ ὑποταχθῇ ὁλοσχερῶς εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἐγκαταλείψῃ τὰς ἁμαρτίας του.

Ἐάν τις συμπορεύηται μετὰ τοῦ πλήθους εἰς τὴν εὐρύχωρον ὁδόν, βεβαίως θέλει ἀπολεσθῇ.

Ἐάν τις ἐξ ἡμῶν εἰσέλθῃ ποτὲ εἰς τὸν οὐρανόν, θὰ κατορθώσῃ τοῦτο ***μόνον διὰ τῆς στενῆς πύλης,*** τὴν ὁποίαν ὀλίγοι εὑρίσκουσιν, αὕτη δὲ εἶναι τόσον στενὴ ὥστε εἰς οὐδένα ἐπιτρέπει νὰ εἰσέλθῃ μὲ τὰς ἁμαρτίας του.

Ὁ θέλων νὰ εἰσέλθῃ δι᾽ αὐτῆς, πρέπει πρῶτον νὰ ἀφήσῃ τὴν ἁμαρτίαν, πρέπει ν᾽ ἀπορρίψῃ πᾶν εἴδωλόν, πρέπει ν᾽ ἀποθέσῃ πᾶν βάρος καὶ τὴν εὐκόλως ἐμπεριπλέκουσαν αὐτὸν ἁμαρτίαν (Ἑβρ. ιβ΄. 1.).

Πρέπει ν᾽ ἀφήσῃ τὴν ὑπερηφανίαν, τὴν ὀργήν, τὸ μῖσος, τὴν ἀγάπην τοῦ κόσμου καὶ τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας, ἅτινα πάντα ἀντιστρατεύονται πρὸς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ.

Πρέπει νὰ σηκώνῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ᾽ ἡμέραν καὶ νὰ ἀκολουθῇ τὸν Χριστόν, πρέπει νὰ λαμβάνῃ ἐφ᾽ ἑαυτοῦ τὸν ζυγὸν τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ μανθάνῃ παρ᾽ Αὐτοῦ ὅτι εἶναι πρᾶος καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ.

Πρέπει νὰ ἦναι ἕτοιμος νὰ ὑποφέρῃ χάριν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀληθείας

Αὐτοῦ περιφρόνησιν, ζημίαν, κόπους καὶ πόνους, φυλακίσεις, διωγμοὺς καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον.

Πρέπει νὰ ἦναι ἕτοιμος νὰ θυσιάσῃ καὶ λησμονήσῃ πατέρα, μητέρα, ἀδελφούς, ἀδελφάς, τέκνα καὶ συγγενεῖς καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν του χάριν τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου.

Πρέπει νὰ προτιμᾷ, ὡς ὁ Μωϋσῆς (Εβρ. ια΄. 25), νὰ συγκακουχῆται μετὰ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, παρὰ νὰ ἔχῃ «πρόσκαιρον ἀπόλαυσιν ἁμαρτίας».

Ἀλλά, δυναταί τις νὰ εἴπῃ, τὰ πράγματα ταῦτα εἶναι δυσκολώτατα, ἂν μὴ ἀδύνατα. Ποῖος δύναται νὰ τὰ ἐκτελέσῃ;

Ἀναγνωρίζω καὶ ὁμολογῶ καὶ ἐγώ, ἀδελφοί, ὅτι τὸ πρᾶγμα οὕτως ἔχει—ὅτι ἡ πύλη εἶναι στενωτάτη καὶ ἡ ὁδὸς τεθλιμμένη καὶ τραχεῖα, καὶ ὀλίγοι οἱ εὑρίσκοντες καὶ διερχόμενοι αὐτήν· ἀλλ' ὅμως ὁ προστάττων ἡμῖν ν' ἀγωνιζώμεθα νὰ εἰσέλθωμεν διὰ τῆς στενῆς ταύτης πύλης καὶ νὰ βαδίζωμεν εἰς τὴν τεθλιμμένην ὁδὸν εἶναι καὶ ἱκανὸς καὶ ἕτοιμος νὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ ἐκτελέσωμεν ταῦτα·

Ναί, οὐ μόνον ταῦτα πρέπει νὰ πράξῃ ὁ θέλων νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν Οὐρανόν, ἀλλὰ καὶ προσέτι νὰ ἀποφεύγῃ πᾶσαν μωρὰν συνομιλίαν καὶ πάντα ἀργὸν λόγον, ἅτινα οὐ μόνον πρὸς οἰκοδομὴν δὲν χρησιμεύουσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς βλάβην τῶν ἄλλων τείνουσι, νὰ συνομιλῇ δὲ περὶ πραγμάτων, ἅτινα δύνανται νὰ ὠφελήσωσι τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων.

Πρέπει νὰ καταπνίγῃ τοὺς ματαίους καὶ ἀκαθάρτους διαλογισμούς, οἵτινες ἐγείρονται ἐν τῇ καρδίᾳ του, καὶ ἀδιακόπως ν' ἀγωνίζηται ἐναντίον τῆς ἁμαρτίας.

Πρέπει νὰ ἀνθίσταται εἰς τὰς μεθοδείας τοῦ Διαβόλου—νὰ ἦναι ἐγκρατὴς καὶ ἄγρυπνος καὶ νὰ ἀσκῆται εἰς τὴν προσευχήν. Καὶ ταῦτα πάντα πρέπει νὰ πράττῃ μὲ τὴν βεβαιότητα, ὅτι θέλει δυσφημισθῇ, ὑβρισθῇ, φυλακισθῇ, διωχθῇ, καὶ πιθανὸν θανατωθῇ· διότι γέγραπται, ὅτι «πάντες οἱ θέλοντες ζῆν εὐσεβῶς ἐν Χριστῷ διωχθήσονται».

Ἂς ἐρωτήσωμεν λοιπὸν ἡμᾶς αὐτούς: Διὰ τίνος πύλης εἰσήλθομεν ἡμεῖς, καὶ εἰς ποίαν τῶν δύο ὁδῶν βαδίζομεν;

Ἐὰν εἰλικρινῶς ἐξετάσωμεν, θέλομεν πληροφορηθῇ τὴν ἀλήθειαν περὶ τούτου. Ἂς μὴ ἀπατῶμεν ἡμᾶς αὐτοὺς μὲ τὴν ψευδῆ ἐλπίδα, ὅτι ἐπειδὴ πιστεύομεν ὅ,τι πιστεύει ὁλόκληρον τὸ ἔθνος μας, καὶ πολλὰ ἄλλα ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἐκτὸς αὐτοῦ, διὰ τοῦτο εὑρισκόμεθα ἐν τῇ ἀληθείᾳ, εἰς τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν ζωήν. Ἀλλ' ἔχοντες κατὰ νοῦν τὴν ἀνωτέρω ὡραίαν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἂς ἀγωνιζώμεθα νὰ εἰσέλθωμεν διὰ τῆς στενῆς πύλης, ἥτις εἶναι αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς Χριστός, καὶ νὰ βαδίζωμεν εἰς τὴν τεθλιμμένην καὶ τραχεῖαν ὁδόν, ἣν ὀλίγοι εὑρίσκουσιν, ἀλλ' ἥτις θὰ μᾶς φέρῃ εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν! Ἀμήν,

(Ἐκ τῶν τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη, 1873).

—Ἀντὶ νὰ δυσθυμῶμεν διότι στερούμεθα τοῦ μέσου τῶν ἀπολαύσεων τῶν πλουσίων, ἂς οἰκειοποιώμεθα τὰς ὡραίας καὶ ἀπεριττους ἀπολαύσεις τῆς ζωῆς, τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς ἔθεσεν εἰς τὴν διαθεσιν τῶν πλασμάτων του, ὅσοι ἔχουσι τὴν ψυχὴν εὐαίσθητον πρὸς τὰ ἀγαθά του.

ΠΡΩΤΟΙ ΚΑΙ ΕΣΧΑΤΟΙ

«Πολλοὶ ὅμως πρῶτοι θέλουσιν εἶσθαι ἔσχατοι, καὶ ἔσχατοι πρῶτοι».
Ματθ. ιθ'. 30.

Αἱ λέξεις ***πρῶτος*** καὶ ***ἔσχατος*** ἐκφράζουν τὴν σειρὰν ἢ τὴν διαδοχὴν γεγονότων ἢ προσώπων. Ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν διὰ τοῦ ἐδαφίου τούτου ἐξαγγέλλει μίαν ἀνατροπὴν τῆς σειρᾶς ἢ διαδοχῆς ταύτης εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον. Ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι προηγοῦντο, θὰ ἔλθουν τελευταῖοι, καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἤρχοντο τελευταῖοι, θὰ γίνουν πρῶτοι.

Ἡ ἀνατροπὴ αὕτη εἶναι τόσον καταπληκτική, ὥστε ἀξίζει νὰ ἐξετάσωμεν πῶς γίνεται καὶ εἰς τί γίνεται.

Ι. Ὡς πρὸς τὴν πνευματικὴν γνῶσιν.

Ὁ Κύριος ἡμῶν, ὅταν ἔλεγε τὸ «πρῶτοι θέλουσιν εἶσθαι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι», εἶχεν ὑπ᾽ ὄψει ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι προηγήθησαν τῶν ἄλλων εἰς τὰ ζητήματα τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς καὶ τῆς θρησκευτικῆς γνώσεως. (α) ***Ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς*** εἶχε τὰ πρωτεῖα εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο. Ἀνετράφη, διεπαιδαγωγήθη μὲ τὴν γνῶσιν θρησκευτικῶν πραγμάτων—πίστεως εἰς τὸν Θεόν, ῥυθμίσεως τῆς ζωῆς του ἐπὶ ἠθικῶν ἀρχῶν, βεβαιότητος καὶ ἐμπιστοσύνης εἰς τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Ἰεχωβᾶ πρὸς αὐτούς. Ἀλλ᾽ ὅταν ἦλθεν ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὰ ἴδια—εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἦσαν πληροφορημένοι, στηριζόμενοι εἰς τὰς πρὸ αἰώνων προφητείας—οἱ ἴδιοι δὲν ἐδέχθησαν Αὐτόν. Ἀλλαχοῦ δὲ ὁ Χριστὸς σαφῶς ὑποδεινκεύει ποίας συνεπείας θὰ ἔχῃ ἡ τοιαύτη στάσις: «Ὅστις δὲν σᾶς δεχθῇ μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους σας, ἐξέλθετε τῆς πόλεως ἐκείνης». «Καὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ βορρᾶ θέλουσιν ἐλθεῖ καὶ καθήσει ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν καὶ οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας θέλουσιν ἐκβληθῆ ἔξω». ***Υἱοὺς τῆς βασιλείας*** προδήλως ἐννοεῖ ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἐδόθησαν αἱ ἐπαγγελίαι—οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. (β) Πράγματι σήμερον τὰ πρωτεῖα ταῦτα κατελήφθησαν παρ᾽ ἄλλων, ἀφοῦ ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνῆκον, ἀπέκλεισαν ἑαυτούς. Ἡ θέσις των κατελήφθη ὑπ᾽ ἐκείνων, οἵτινες ἐδέχθησαν καὶ ᾠκειοποιήθησαν τὸν Χριστὸν ὡς ἀτομικὸν Σωτῆρά των. Ἀλλ᾽ ἀφοῦ ἅπαξ ἐλέχθη ὅτι οἱ πρῶτοι θὰ γίνουν ἔσχατοι καὶ οἱ ἔσχατοι θὰ γίνουν πρῶτοι, καλὸν εἶναι νὰ ἐξετασθῇ ἂν καὶ οἱ διαδεχθέντες τὸν Ἰσραὴλ ἢ οἱ καταλαβόντες τὴν θέσιν τοῦ Ἰσραὴλ διετήρησαν τὴν θέσιν ταύτην. Ὁ «νέος Ἰσραήλ», ὁ Χριστιανικὸς κόσμος, εὑρίσκεται ἆρά γε εἰς τὸ ἐμπρέπον ὕψος ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Χριστοῦ; Ἤδη ἀπὸ τοῦ πρώτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴν λέγεται τὸ ἑξῆς ἐξόχως καταδικαστικόν: «Ἐνῷ ὡς πρὸς τὸν καιρὸν ἔπρεπε νὰ ἦσθε διδάσκαλοι, πάλιν ἔχετε χρείαν τοῦ νὰ σᾶς διδάσκῃ τις τὰ ἀρχικὰ στοιχεῖα τῶν λόγων τοῦ Θεοῦ· κατηντήσατε νὰ ἔχητε χρείαν γάλακτος καὶ οὐχὶ στερεᾶς τροφῆς». Καὶ κατωτέρω: «Διὰ τοῦτο ἀφήσαντες τὴν ἀρχικὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ, ἂς φερώμεθα πρὸς τὴν τελειότητα, χωρὶς νὰ βάλλωμεν ἐκ-

νέου θεμέλιον μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων καὶ πίστεως εἰς Θεόν», κλπ. (Ἑβρ. ε΄. 12, ς΄. 1-3). Οἱ λόγοι οὗτοι ἀναφέρονται οὐχὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἀλλ' εἰς τοὺς Χριστιανούς. Καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν: «.... Νὰ μὴ ἤμεθα πλέον νήπιοι, κυματιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι μὲ πάντα ἄνεμον τῆς διδασκαλίας» (Ἐφεσ. δ΄. 14).

Ὅσοι δὲν γνωρίζουν τὴν στοιχειώδη διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ, στηριζομένην ἐπὶ ***τῆς διὰ πίστεως σωτηρίας*** — ὅσοι ἐλησμόνησαν ὅτι μόνον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας—ὅσοι ἐνόμισαν ὅτι δύνανται νὰ ζητήσωσι τὴν ἐπέμβασιν ἀνθρώπων (κατὰ τὰ ἄλλα ἁγίων καὶ εὐσεβῶν) ἵνα διατηρήσωσι τὴν ἐν Χριστῷ θέσιν καὶ σωτηρίαν των—ἐξέπεσαν ἀπὸ τὴν γνῶσιν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ συνεπῶς, ἂν καὶ αὐτοὶ προηγήθησαν πάντων τῶν λοιπῶν, εἰς τὰ ζητήματα ταῦτα ἄλλοι θὰ καταλάβωσι καὶ κατέλαβον ἤδη τὴν θέσιν των. Ὁ Θεὸς δὲν συνθηκολογεῖ μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Μόνον μίαν φορὰν ἔκαμε τοῦτο ἐν Χριστῷ καὶ τώρα ὅλα τὰ κρίνει καὶ τὰ ῥυθμίζει συμφώνως πρὸς τὴν ἀρχικὴν ἐκείνην συνθήκην τὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Βεβαίως οἱ πρῶτοι γνωρίσαντες τὰς ἀνωτέρω ἀληθείας καὶ μὴ ζήσαντες συμφώνως πρὸς αὐτὰς μέχρι τέλους θὰ παραχωρήσωσιν ἑκόντες ἄκοντες τὴν θέσιν των εἰς ἄλλους ἀξιωτέρους αὐτῶν.

II. Ὡς πρὸς τὴν πνευματικὴν πρόοδον καὶ ὡριμότητα.

Ὅ,τι εἴπομεν περὶ τῆς γνώσεως ἐφαρμόζεται ἀκριβῶς καὶ περὶ τῆς Χριστιανικῆς προόδου καὶ ὡριμότητος, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ μὲν γνῶσις εἶναι ζήτημα ***διανοίας***, ἡ δὲ πρόοδος καὶ ὡριμότης εἶναι ζήτημα ***ζωῆς***. Ἐλέχθη πολλάκις ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τούτου τί ἐννοοῦμεν λέγοντες πνευματικὴν ζωήν. Διὰ τοῦ ὅρου τούτου δὲν ἐννοοῦμεν μίαν ἀτροφικὴν ἢ στάσιμον κατάστασιν. Ἐκεῖ ὅπου ὁ Ἀπόστολος Παῦλος κατακρίνει τὸ «νὰ ἤμεθα νήπιοι, κυματιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι» (Ἐφεσ δ΄, 13) ἀμέσως προηγουμένως λέγει περὶ τοῦ σημείου, εἰς τὸ ὁποῖον καλούμεθα νὰ φθάσωμεν: «ἕωσοῦ καταντήσωμεν πάντες..... εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ».

Ἡ ὡριμότης αὕτη ἔγκειται εἰς τὴν καλλιέργειαν πάσης Χριστιανικῆς ἀρετῆς· Ἀγάπη, χαρά, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια, ἁγία ζωὴ εἶναι οἱ καρποὶ τοῦ Πνεύματος, οἵτινες κατόπιν ἱκανοῦ χρόνου Χριστιανικῆς πείρας καὶ Χριστιανικῆς ζωῆς δέον νὰ ἐκδηλοῦνται εἰς τὸν χαρακτῆρά μας. Ἄλλως, ὡς λέγει ἀλλαχοῦ ὁ Παῦλος (Γαλ. ε΄. 15), «ἐὰν δάκνητε καὶ κατατρώγητε ἀλλήλους, προσέχετε μὴ ὑπ' ἀλλήλων ἀφανισθῆτε». Ἤτοι, ὑπάρχει ὁ ἀπειλητικὸς κίνδυνος ὅτι ἂν ἦσθε πρῶτοι θὰ γίνητε τελευταῖοι, καταστρέφοντες ὅλα ὅσα ἀπεκτήσατε μέχρι τοῦδε. Ταῦτα εἶναι ἡ φυσικὴ συνέπεια μιᾶς ζωῆς, ἥτις ὑπῆρξεν ἐντελῶς ἀσυνεπὴς πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ βάσεις αὐτῆς· αἱ ὁποῖαι εἶναι ἡ διαρκὴς καὶ συνεχὴς ἀνύψωσις εἰς ὑψηλότερα ἐπίπεδα πνευματικῆς ζωῆς. Τὰ ὑψηλότερα ταῦτα ἐπίπεδα εἶναι θετικὰ καὶ ἀρνητικά: Αὔξησις τῆς ***ἀγάπης*** καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ πρὸς τοὺς φέροντας τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. ***Πραότης*** εἰς πάσας τὰς σχέσεις μας πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους. ***Παιδικὴ καρδία*** εἰς ὅλα μὲ ὡριμότητα ἀνδρικήν, τελεία ***ἀπάρνησις τοῦ ἐγὼ*** καὶ πάσης ἐγωπαθοῦς ἐκδη-

λώσεως τῆς ζωῆς, ἀπάρνησις τοῦ κόσμου μὲ τὸ φρόνημα, μὲ τὰ θέλγητρα καὶ τὰς ἀπολαύσεις του.

Ὅποιος καθυστερεῖ εἰς τὸ ζητήματα τοῦτα χάνει τελείως τὴν σειράν του καὶ βαθμηδὸν καὶ αὐτὴν τὴν Χριστιανικήν του ὑπόστασιν.

III. Ὡς πρὸς τὴν Χριστιανικὴν δρᾶσιν.

Ὁ κόσμος κινεῖται διαρκῶς πρὸς τὰ ἐμπρός. Σήμερον ἔχομεν ἀτμόπλοια, σιδηροδρόμους, ἀεροπλάνα, καὶ τὰ μέσα ταῦτα τῆς συγκοινωνίας ἐξεμηδένισαν τὰς ἀποστάσεις. Τί θὰ ἔλεγε κανείς, ἐὰν ἔβλεπε σήμερον κάποιον νὰ μετακομίζεται οἰκογενειακῶς ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Κόρινθον μὲ ὑποζύγια—μουλάρια ἢ ἄλογα; θὰ τὸν ἔλεγε πολὺ καθυστερημένον. Ἢ ἐνῷ δύναται κανεὶς νὰ συνεννοῆται μὲ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος διὰ τοῦ τηλεγράφου, ἐὰν ἐξέλεγε τὸν παλαιὸν τρόπον τῆς διὰ πεζοῦ ἀγγελιαφόρου συνενοήσεως; Ἄλλο τόσον εἶναι καθυστερημένος ὁ Χριστιανὸς ἐκεῖνος, ὅστις παραμελεῖ ἓν τῶν κυριωτέρων καθηκόντων του—τὸ τῆς μαρτυρίας περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ ὑπὲρ Αὐτοῦ.

Ἡμεῖς, ἀδελφοί, οἵτινες ὡς Ἐκκλησία Εὐαγγελικὴ ἐπανεφέραμεν τὸ κήρυγμα καὶ τὴν διδασκαλίαν εἰς τὴν ἀρχικὴν καὶ ἐμπρέπουσαν κεντρικὴν θέσιν των ἐν τῇ Χριστιανικῇ λατρείᾳ—ἡμεῖς οἵτινες ἐθέσαμεν ὡς βάσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ζωῆς τὴν τακτικὴν φοίτησιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πρὸς πνευματικὴν οἰκοδομὴν καὶ ἐνίσχυσιν ἀμοιβαίαν – ἡμεῖς οἵτινες ἐδώκαμεν τὸ παράδειγμα τῆς ἀτομικῆς μελέτης τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἡμεῖς οἵτινες ἐγκαταλείψαμεν τὰς μεσαιωνικὰς πλάνας καὶ δεισιδαιμονίας, ἀρχίζομεν νὰ καταισχυνώμεθα ὑπὸ ἄλλων μεθ᾽ ἡμᾶς ἐλθόντων καὶ παρ᾽ ἡμῶν δεχθέντων τὰς βασικὰς ταύτας ἀληθείας, καὶ κινδυνεύομεν νὰ παραχωρήσωμεν τὰ πρωτεῖά μας εἰς ἄλλους.

Μήπως πρόκειται νὰ πραγματοποιηθῇ καὶ δι᾽ ἡμᾶς ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ; Βεβαίως ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ—ἡ ἀλήθειά Του—εἶναι ἀπροσωπόληπτος. ***Ὅ,τι ἂν σπείρῃ τις, τοῦτο καὶ θὰ θερίσῃ.*** «Ἐάν, λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ Θεὸς δὲν ἐφείσθη τῶν φυσικῶν κλάδων (τοῦ ἀρχαίου λαοῦ του Ἰσραὴλ) ἀλλ᾽ ἀπέκλεισεν αὐτοὺς διότι ἠπίστησαν καὶ ἐξετράπησαν τῆς εὐθείας ὁδοῦ, προσέχετε μήπως δὲν φεισθῇ οὐδὲ ὑμῶν».

Δὲν δυνάμεθα νὰ παίξωμεν μὲ τὴν Χριστιανικήν μας ζωήν. Ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀμείλικτος. «Πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν ***αἴρει αὐτὸ*** (ἐκκόπτει αὐτὸ) καὶ πᾶν τὸ φέρον καρπὸν ***καθαίρει αὐτὸ*** (καθαρίζει αὐτὸ) ἵνα πλειότερον καρπὸν φέρῃ» (Ἰωάν. ιε´ 2).

Ποία εἶναι, ἀδελφέ μου, ἡ Χριστιανική σου ζωὴ καὶ δρᾶσις ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἐν τῷ ἔθνει; Ἐὰν δὲν ἐργάζεσαι, χάνεις τὴν σειράν σου—ἀντὶ πρῶτος γίνεσαι τελευταῖος, ὅπως ὁ ἐργαζόμενος ἀπὸ τελευταῖος γίνεται πρῶτος.

Ἀλλὰ διατί ὁ πρῶτος νὰ γίνῃ τελευταῖος; Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κρατήσῃ τὴν θέσιν καὶ τὴν σειράν του; Ποία εἶναι ἡ αἰτία; Ἡ αἰτία εἶναι: Πνευματικὴ ὀκνηρία, ἀδιαφορία, ἀμέλεια.

Ἀλλὰ πάντα ταῦτα εἶναι δυνατὸν νὰ διορθωθῶσιν, ἐὰν γίνεται καλὴ χρῆσις τῶν εὐκαιριῶν, αἵτινες μᾶς δίδονται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

Ἂς καταγινώμεθα εἰς τὴν μελέτην τοῦ Θείου Λόγου, εἰς πίστιν καὶ ἔργα καλά. Ἂς ἀγρυπνῶμεν καὶ ἂς προσευχώμεθα, ἂς περιπατῶμεν ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν καὶ θέτοντες ἑαυτοὺς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Θείου Πνεύματος. Καὶ ὁ Κύριος ἀσφαλῶς θὰ μᾶς εὐλογήσῃ!

Π. Γ. Λογγινίδης.

ΤΙ ΓΝΩΡΙΖΟΜΕΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Τί δύναται νὰ γνωρίζῃ ὁ ἄνθρωπος περὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ πόθεν ἐξασφαλίζεται ἡ γνῶσις αὕτη, ἡ τόσον ἀναγκαία διὰ πάντας;

Αἱ πηγαὶ τῆς περὶ Θεοῦ γνώσεως δὲν εἶναι ὀλίγαι διὰ τὸν εἰλικρινῶς ἀναζητοῦντα τὸν Θεόν, καὶ παντοῦ προσπαθοῦντα νὰ ἀνεύρῃ τὰς περὶ Αὐτοῦ μαρτυρίας. «Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ καὶ τὸ στερέωμα ἀναγγέλλει τὸ ἔργον τῶν χειρῶν Αὐτοῦ». Ἀλλὰ καὶ ὁ μικρόκοσμος τῶν ἀοράτων ὀργανισμῶν μαρτυρεῖ τρανώτατα τὴν παντοδυναμίαν καὶ τὴν πανσοφίαν τοῦ Δημιουργοῦ. Ὁ δὲ ἄνθρωπος, τὸ κορύφωμα τῆς δημιουργίας, μετέχων ἀφ᾽ ἑνὸς τοῦ ὑλικοῦ κόσμου καὶ ἀφ᾽ ἑτέρου τῆς πνευματικῆς σφαίρας, ἀντιλαμβάνεται ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐνεφύτευσεν εἰς αὐτὸν τὸ αἴσθημα τοῦτο, πρὸς πλήρη ἱκανοποίησιν τῆς πνευματικῆς του φύσεως.

Ἡ βεβαιοτάτη ὅμως πηγὴ τῆς περὶ τοῦ Θεοῦ γνώσεως εἶναι ἡ ***Ἁγία Γραφή,*** ἡ παρὰ τοῦ Θεοῦ δοθεῖσα ἀποκάλυψις Ἑαυτοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Εἶναι ὅμως ἄξιον σημειώσεως ὅτι κανὲν χωρίον τῆς Ἁγίας Γραφῆς δὲν ἐπιχειρεῖ νὰ ἀποδείξῃ τὴν ***ὕπαρξιν*** τοῦ Θεοῦ, καθ᾽ ὅτι εἶναι αὐταπόδεικτος ἡ ὕπαρξις αὕτη ἐκ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ εἴς τε τὴν φυσικὴν δημιουργίαν καὶ εἰς τὸν κύκλον τῆς Θείας Προνοίας, ὅπου διαφαίνεται ὁ χαρακτὴρ Αὐτοῦ μεθ᾽ ὅλων τῶν τελειοτήτων Του, ἃς ἐκδηλοῖ εἰς πάσας τὰς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους σχέσεις Αὐτοῦ.

Ἐὰν ἐξετάσωμεν τὴν ἱστορικὴν ἀνάπτυξιν τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων θὰ ἴδωμεν, ὅτι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν κατωτάτην βαθμίδα τῆς πνευματικῆς συνειδήσεως τῶν ἀνθρώπων, δὲν ὑπάρχει φυλὴ τόσον ἐξηυτελισμένη, τόσον ἀγρία, ὥστε νὰ μὴ συναισθάνεται ὅτι ὑπάρχει Ὂν ὑπέρτατον, ἀπέναντι τοῦ ὁποίου ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἔνοχος, καὶ τὸ ὁποῖον Ὂν πρέπει νὰ ἐξιλεώσῃ διὰ θυσιῶν αἱματηρῶν ἢ ἄλλων. Τοιοῦτον Ὂν ἐκλαμβάνουν ἄλλοι μὲν ἀντικείμενα ὑλικά, ἄλλοι δὲ φαινόμενα τῆς φύσεως, ἐξ οὗ προκύπτει καὶ πολλαπλασιασμὸς τοῦ ὑπερτάτου Ὄντος ὡς ἀντικειμένου λατρείας, ἥτις μεταπίπτει εἰς πολυθεΐαν καὶ εἰδωλολατρείαν. Τοιαύτην πολυθεΐαν ἐπρέσβευον οἱ μετὰ τὸν Κατακλυσμὸν ζήσαντες λαοί. Ἀκόμη καὶ οἱ Χαλδαῖοι, καίτοι ἦσαν περισσότερον προηγμένοι εἰς τὴν σοφίαν, δὲν ἔπαυσαν νὰ ἦναι εἰδωλολάτραι. Τὴν ἀποκάλυψιν τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ λαβὼν ὁ Ἀβραάμ, ὑπήκουσεν εἰς τὴν θείαν δια-

ταγὴν καὶ ἐξῆλθε τῆς εἰδωλολάτριδος Οὔρ, κατευθυνόμενος εἰς ἄγνωστον τόπον, συμφώνως πρὸς τὴν θείαν ὁδηγίαν. Ἐγένετο δὲ ὁ ἱδρυτὴς τῆς Μονοθεΐας εἰς τὴν γῆν Χαναάν.

Μολονότι δὲ ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς παρεξέκλινε ταχέως τῆς θρησκείας τοῦ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ, νέα ἀποκάλυψις—ἡ τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου—τοὺς συνεκέντρωσε πέριξ τῆς τυπικῆς λατρείας τοῦ Ἰεχωβᾶ. Ἀλλ᾽ ἐδέησε νὰ παρέλθουν αἰῶνες, ὅπως δοθῇ εἰς τὸν λαὸν Ἰσραὴλ γνῶσις ὑψηλοτέρα τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖον ἐλάτρευον. Καὶ τοῦτο ἐγένετο διὰ τῶν ἐκλεκτῶν δούλων τοῦ Θεοῦ τῶν Προφητῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης—Ἡσαΐου, Ἱερεμίου, Ἰεζεκιὴλ καὶ λοιπῶν—τοῦ Ψαλμῳδοῦ Δαβὶδ, καὶ τοῦ Ἰώβ. Τότε τὸ πρῶτον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ λαοῦ Ἰσραήλ, ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ ἔφθασεν εἰς τὸ ὑπέρτατον σημεῖον τῆς ἀνθρωπίνης ἀντιλήψεως καὶ ἐκφράσεως. Εἰς τὰ ἔργα τῶν Προφητῶν κατανοεῖ κανεὶς τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὸ ὕψος τῆς ἰδέας τοῦ ἑνὸς ἀληθινοῦ Θεοῦ, ὅστις διευθύνει τὰς τύχας τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀμειλίκτως τιμωρεῖ τοὺς παραβάτας τῶν Νόμων Του. Ἐκεῖ ζωγραφίζονται αἱ τελειότητες τοῦ Θείου χαρακτῆρος ὅπως κανεὶς φιλόσοφος δὲν ἠδυνήθη ποτὲ νὰ τὰς διατυπώσῃ. Ἐκ πάντων τούτων καὶ ἐκ τῆς ἱστορικῆς συνεχείας τῶν ἐνεργειῶν Αὐτοῦ εἰς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, πείθεται κανεὶς περὶ τῆς ***πραγματικότητος τοῦ Θεοῦ***, τὴν ὁποίαν μαρτυροῦν αὐτὰ τὰ γεγονότα· Τίς ἀνάγκη ἄλλης ἀποδείξεως περὶ ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ; Καὶ ναὶ μὲν ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου δὲν δύναται νὰ κατανοήσῃ τελείως τὸν Θεόν, ὅστις εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ζωῆς, ἡ δύναμις ἡ συντηροῦσα αὐτὴν καὶ διακυβερνῶσα τὸ ὁρατὸν σύμπαν. Πάντοτε θὰ ὑφίσταται διὰ τὸν ἄνθρωπον τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ, ἀλλ᾽ ἡ παντοδυναμία καὶ πανσοφία Του καθίστανται φανεραὶ καὶ εἰς τὸ ταπεινότερον πνεῦμα. Τοιαύτην δὲ γνῶσιν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Θεοῦ εἶχον οἱ ἐπιφανεῖς ἅγιοι ἄνδρες τῆς Π. Διαθήκης, ἀλλ᾽ ἀπέμενεν εἰσέτι βαθμὸς ἀνώτερος τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, νὰ ἀποκαλυφθῇ εἰς τοὺς ἀνθρώπους—ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ ὡς ***Θεοῦ ἀγάπης.***

Ἡ ἀποκάλυψις ὅλων τῶν τελειοτήτων τοῦ Θεοῦ, καὶ μάλιστα τῆς δικαιοσύνης Αὐτοῦ, θὰ ἦτο τρομερὰ διὰ τὸν ἄνθρωπον, ἂν δὲν συνωδεύετο ὑπὸ τοῦ ἐλέους, πηγάζοντος ἐκ τῆς Θείας ἀγάπης. Εἰς τὴν Π. Διαθήκην ἀληθῶς δὲν λείπει τὸ θέμα τοῦτο τοῦ ἐλέους, τὸ ὁποῖον διακηρύττουν Προφῆται καὶ Ψαλμῳδοί, ἐπιβεβαιοῖ δὲ καὶ ἡ ἱστορία τοῦ λαοῦ Ἰσραήλ. Ἀλλ᾽ εἰς τὴν Νέαν Διαθήκην ἀποκαλύπτεται κατὰ τρόπον ἀκόμη πλέον θαυμαστὸν καὶ ἔνδοξον, εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Σωτῆρος τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις δι᾽ ἀγάπην ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν ἐταπείνωσεν Ἑαυτὸν μέχρι θανάτου σταυρικοῦ, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς Αὐτὸν μὴ ἀπόλλυται ἀλλ᾽ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.

Εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ περικλείεται τὸ κορύφωμα τοῦ ***ἐλέους***—τὸ δῶρον τῆς ***αἰωνίου ζωῆς***, τῆς ὁποίας ἡ γνῶσις ὑπερβαίνει πάντα νοῦν. Ναί, ἡ ἐπίγνωσις τοῦ Θεοῦ ὡς Θεοῦ Ἀγάπης, φανερουμένης εἰς τὴν θυσίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀποτελεῖ τὸ πλήρωμα της γνώσεως τοῦ ἀνθρώπου περὶ τῆς Θεότητος. Δὲν εἶναι δὲ ἁπλῆ πληροφορία, ἀλλὰ ζῶσα καὶ ἐνεργὸς δύναμις, μεταβάλλουσα τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον εἰς νέαν κτίσιν, εἰς ἐργάτην πρόθυμον τοῦ ἔργου τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

Μὲ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀγάπης ταύτης, ἡ ψυχὴ ἡ σωθεῖσα διὰ τῆς πίστεως εἰς τὴν ἀξιομισθίαν τοῦ Χριστοῦ ἵσταται ἀκλόνητος ἐν μέσῳ τῆς θυέλλης τῶν ἐσωτερικῶν ἀμφιβολιῶν καὶ τῶν ἔξωθεν ἐπηρεασμῶν. Γνωρίζει εἰς ποῖον ἐπίστευσε διότι μένει ἐν Αὐτῷ. Τὸ ὕψιστον ἀγαθὸν τῆς ζωῆς εἶναι ἡ μερὶς ἐκείνου, ὅστις ζῇ ἐν συναφείᾳ μὲ τὸν Χριστὸν καὶ ὅστις δύναται νὰ εἴπῃ ἀληθῶς: «Σὺ εἶσαι ὁ Κύριός μου· ἀγαθὸν ἄλλο ἀνώτερον Σοῦ δὲν θέλω». Πέραν δὲ τῆς παρούσης ζωῆς ἀναμένει τοῦτον ἡ κορωνὶς τῶν εὐλογιῶν τῆς Θείας ἀγάπης—ἡ δωρεὰ τῆς αἰωνίου ζωῆς.

ΣΙΜΩΝ ΠΕΤΡΟΣ

(συνέχεια καὶ τέλος)

Ε΄.

Ἡ ὑπεροψία του.

Δὲν ἦτο ἡ ὑπεροψία ἰδιαιτέρα τις καὶ ἀποκλειστικὴ τοῦ Πέτρου ἀδυναμία, ἀλλὰ κοινὸν γνώρισμα ὅλων τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλος εἰς μεγαλείτερον, ἄλλος εἰς μικρότερον βαθμόν, ὅλοι εἶχον ἀνεπτυγμένον τὸ αἴσθημα τῆς ἐπὶ τῶν ἄλλων ὑπεροχῆς των. Καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ Ἰωάννης, ὁ τόσον βαθέως γνωρίσας τὸν Χριστὸν καὶ τόσον ἐγγὺς τοῦ Χριστοῦ εὑρισκόμενος, ἦτο αἰχμάλωτος τοῦ ταπεινοῦ τούτου αἰσθήματος, εἰς τοιοῦτον μάλιστα βαθμὸν ὥστε νὰ ἀποπειραθῇ νὰ κατοχυρώσῃ τὴν ἐπὶ τῶν ἄλλων ὑπεροχήν του καὶ ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ Βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν, ἐπιχειρήσας νὰ ἐξασφαλίσῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ διὰ τῆς μεσιτείας τῆς μητρός του τὴν παρὰ τὸν Θρόνον τοῦ Χριστοῦ τιμητικὴν θέσιν!

Κατ' ἐπανάληψιν φαίνεται ὅτι ἐγένοντο συζητήσεις καὶ φιλονεικίαι μεταξὺ τῶν μαθητῶν, σκοπὸν ἔχουσαι τὴν ἐκ μέρους τῶν ἄλλων ἀναγνώρισιν τῶν πρωτείων ἑνὸς ἑκάστου ἐξ αὐτῶν. Εἰς ταύτας δὲ ἀσφαλῶς μετεῖχε καὶ ὁ Πέτρος. Μία μάλιστα ἐκ τῶν συζητήσεων τούτων ἔλαβε χώραν ἐν αὐτῇ τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πέτρου, μία δὲ παράδοσις δέχεται ὅτι τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον εἰς τὴν περίστασιν ἐκείνην ἔστησεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὸ μέσον τῶν μαθητῶν, διὰ νὰ τοὺς προσφέρῃ ἓν ζωντανὸν σύμβολον τῆς ταπεινόφρονος στάσεως, ἥτις ἁρμόζει εἰς τοὺς ἀληθεῖς μαθητάς του, ἦτο αὐτὸς ὁ μικρὸς υἱὸς τοῦ Πέτρου, ὁ μετέπειτα (πάλιν κατὰ τὴν παράδοσιν) ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς Ἰγνάτιος.

Ἐκεῖ ὅμως ὅπου τὸ αἴσθημα τοῦτο τῶν μαθητῶν, ἰδίᾳ δὲ τοῦ Πέτρου, ὑπερεξεχείλισεν εἰς τὴν στάσιν των, ἦτο τὸ ἱστορικὸν ἐκεῖνο ἀνώγειον, εἰς τὸ ὁποῖον ἔλαβε χώραν τὸ τελευταῖον τοῦ Χριστοῦ δεῖπνον. Καταφθάνει ἐκεῖ ἡ μικρὰ ὁμάς, καὶ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ δείπνου παρουσιάζεται ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπηρεσίας ἑνὸς ἐξ αὐτῶν διὰ τὸ νίψιμον τῶν ποδῶν. Πλὴν μόλις πρὸ ὀλίγου εἶχε διεξαχθῇ πάλιν μία ἀπὸ τὰς συνήθεις συζητήσεις, σχετικὴ μὲ τὴν ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν διαβάθμισιν τῆς ἀξίας ἑνὸς ἑκάστου ἐξ αὐτῶν· καὶ ὡς ἐκ τούτου οὐδεὶς ἐδέχετο διὰ τῆς ἐκτελέσεως τῆς ταπεινωνικῆς αὐτῆς ἐργασίας νὰ παρουσιασθῇ

ὑποδεέστερος τῶν ἄλλων. Ἕκαστος δ᾽ ἐξ αὐτῶν εὕρισκεν ἰδιαιτέρους τινας λόγους, δικαιολογοῦντας τὴν ὑπεροχήν του ταύτην. Ὁ Ἰούδας ἦτο ὁ ταμίας τῆς ὁμάδος καὶ δὲν τοῦ ἦτο συνεπῶς ἐπιτετραμμένον νὰ ἀναλάβῃ μίαν τοιαύτην ὑπηρεσίαν. Ὁ Ἰωάννης ἀπελάμβανε μιᾶς ἰδιαιτέρας ἐκ μέρους τοῦ Διδασκάλου εὐνοίας, ἥτις τὸν ἀνύψωνεν ἐν τῇ ἰδίᾳ του συνειδήσει ἀπέναντι τῶν ἄλλων. Ὁ Ἀνδρέας ἀσφαλῶς θὰ ἐπεκαλεῖτο τὰ προνόμια, τὰ ὁποῖα τοῦ ἐξησφάλιζε τὸ γεγονὸς ὅτι ἦτο «πρωτόκλητος» μεταξὺ τῶν μαθητῶν. Καὶ οὕτω καθ᾽ ἑξῆς, ἕως ὅτου δὲν ἔμεινεν οὐδεὶς ἐκ τῶν παρευρισκομένων εἰς τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ εἶχεν ἐξασφαλίσῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἰδιαιτέρους τινας τίτλους ὑπεροχῆς ἐπὶ τῶν ἄλλων. Δὲν ἔμεινεν οὐδείς, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ εὕρισκε τὴν ὑπηρεσίαν ἐκείνην ἀνάρμοστον διὰ τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατεῖχεν. Οὐδείς, ἐκτὸς τοῦ Διδασκάλου. Αὐτός, τοῦ Ὁποίου ὁλόκληρος ἡ ζωὴ ὑπῆρξεν ἡ ἔμπρακτος βεβαίωσις ὅτι δὲν ἦλθε «διὰ νὰ ὑπηρετηθῇ, ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ», ἠγέρθη καὶ περιζωσθεὶς τὸ προσόψιον προσέφερεν εἰς τοὺς μαθητάς Του τὴν τελευταίαν Του ὑπηρεσίαν.

Ἦτο δὲ τόση ἡ ἔξαψις τοῦ πάθους, τὸ ὁποῖον κατεῖχε τὴν καρδίαν ὅλων, ὥστε κανεὶς ἐξ αὐτῶν δὲν προσεφέρθη νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ ἄτοπον ἐκεῖνο, ἀλλ᾽ ἀφέθη ὁ Χριστὸς νὰ συμπληρώσῃ τὸν κύκλον τῆς ταπεινώσεώς Του.

Ἐδῶ ὅμως ἀκριβῶς προβάλλει ἡ ἰδιαιτέρα μορφὴ τῆς ὑπεροψίας τοῦ Πέτρου. Φθάνει ἡ σειρά του διὰ νὰ δεχθῇ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτὴν ἐκ μέρους τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τότε συμβαίνει κἄτι τὸ ἀπροσδόκητον. Ὁ Πέτρος ἀρνεῖται νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν Ἰησοῦν νὰ τοῦ πλύνῃ τοὺς πόδας. Ποῦ ὠφείλεται ἡ ἀνέλπιστος αὐτὴ χειρονομία του; Μήπως εἰς ὄψιμον ἔστω ταπείνωσίν του; Δυστυχῶς ὄχι, διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θὰ ἔσπευδεν αὐτὸς νὰ λάβῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Ἰησοῦ τὸν νιπτῆρα καὶ νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἔργον. Ἡ χειρονομία του ἐκείνη ἦτο τοὐναντίον ἐκδήλωσις ἔτι ὀξυτέρας ἀλαζονείας, πηγαζούσης ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ φανῇ αὐτὸς ὡς διακρινόμενος μεταξὺ τῶν ἄλλων μαθητῶν, καὶ ὡς τρέφων αὐτὸς μόνος μεταξὺ ὅλων εὐγενῆ καὶ λεπτὰ αἰσθήματα πρὸς τὸν Διδάσκαλον. Ἐὰν οἱ ἄλλοι δὲν ἠδύναντο νὰ ἀντιληφθοῦν τὸ ἄτοπον, τὸ ὁποῖον ἐγίνετο, ἐὰν οἱ ἄλλοι εἶχον φθάσῃ εἰς τοιοῦτον σημεῖον πωρώσεως, ὥστε νὰ ἐπιτρέψουν εἰς τὸν Διδάσκαλόν των νὰ τοὺς πλύνῃ τοὺς πόδας, αὐτὰς ὅμως ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἀντιληφθῇ τὸ ἄτοπον καὶ νὰ τὸ σταματήσῃ. Αὐτὸς δὲν θὰ ἐπέτρεπεν εἰς τὸν Χριστὸν νὰ τοῦ πλύνῃ τοὺς πόδας «εἰς τὸν αἰῶνα». Καὶ θὰ ἔδιδεν οὕτω πως ἕνα καλὸν μάθημα καὶ εἰς τοὺς ἄλλους.

Ἡ ἀκολουθήσασα δὲ σχετικὴ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὄχι μόνον δὲν τὸν ἐσυνέτισεν, ἀλλὰ τοὐναντίον φαίνεται ὅτι ἐξῆψεν ἔτι μᾶλλον τὴν ἀλαζονείαν του, ἥτις μετ᾽ ὀλίγον εὗρε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκδηλωθῇ εἰς ἔτι ἐντονωτέραν μορφήν. Ὅταν μετ᾽ ὀλίγον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς προειδοποίησε τοὺς μαθητάς Του περὶ τῶν ἐπερχομένων σοβαρῶν γεγονότων, ὁ Πέτρος, αἰσθανόμενος τὴν ἐπιθυμίαν νὰ διαβεβαιώσῃ Αὐτὸν περὶ τῆς ἀφοσιώσεώς του, δὲν ἠρκέσθη ἁπλῶς εἰς τὴν διαβεβαίωσιν αὐτήν, ἀλλὰ προσέδωκεν εἰς αὐτὴν καὶ ἕνα ἰδιαίτερον τόνον ὑπεροψίας, διαστείλας ἑαυτὸν ἀπὸ τοὺς ἄλλους μαθητάς. «Καὶ ἂν ὅλοι Σὲ ἐγκαταλείψουν, ἐγὼ ὅμως ποτέ!». Οἱ ἄλλοι—καὶ αὐτός! Ἠγάπων καὶ οἱ ἄλλοι τὸν Χριστόν,

ἀλλ' ἠδύναντο νὰ τὸν ἀγαπήσουν ὅπως αὐτὸς Τὸν ἠγάπα; Διεκήρυττον καὶ οἱ ἄλλοι ὅτι ἦσαν μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἆρά γε θὰ ἐπιδεικνύοντο σταθεροὶ ἐξ ἴσου μὲ αὐτόν; Διὰ τὸν ἰδιαίτερον ὅμως αὐτὸν τόνον τῆς ὑπεροψίας του ἐπεφυλάσσετο πολὺ συντόμως μία ἰδιαιτέρως σκληρὰ τιμωρία—μετ' ὀλίγον αὐτὸς μόνος ἐξ ὅλων τῶν μαθητῶν ἠρνήθη τὸν Διδάσκαλον!

Ἴσως θὰ φανῇ ἐκ πρώτης ὄψεως περίεργον, εἶναι ὅμως ἀναμφισβήτητον ὅτι καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ εἰδικὴ γραμμὴ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Πέτρου ἐχρησιμοποιήθη ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ τὸ ἴδιον αὐτοῦ καλὸν καὶ διὰ δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ὑπέστη ὅμως πρὸς τοῦτο τὴν ἀπαραίτητον κατεργασίαν, διὰ τῆς ὁποίας ἤλλαξε κατεύθυνσιν καὶ τρόπους ἐκδηλώσεως.

Ἐὰν ὁ ἀναγνώστης θελήσῃ νὰ διεξέλθῃ τὰς δύο Ἐπιστολὰς τοῦ Πέτρου, θὰ ἐκπλαγῇ μὲ τὴν πυκνὴν εἰς αὐτὰς χρησιμοποίησιν τῆς λέξεως «δόξα» καὶ ἄλλων παρεμφερῶν, πυκνοτέραν ἴσως ἢ εἰς οἱονδήποτε ἄλλο τμῆμα τῆς Κ. Διαθήκης. «Τὸ πνεῦμα τῆς δόξης», διακηρύττει ἐν τῇ πρώτῃ του Ἐπιστολῇ, «ἀναπαύεται» ἐπὶ τῶν πιστῶν. Δι' ἑαυτὸν εἶναι πεπεισμένος ὅτι εἶναι «κοινωνὸς τῆς δόξης» τοῦ Χριστοῦ. Ἀναμένει δὲ μετὰ βεβαιότητος τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν θέλει λάβῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ «τὸν ἀμαράντινον στέφανον τῆς δόξης». Τί σημαίνουν ὅλα αὐτά; Τί ἄλλο, εἰμὴ ὅτι ἡ φιλοδοξία τοῦ Πέτρου, ἥτις ἐκδηλωθεῖσα πρὸ τῆς Πεντηκοστῆς ὑπὸ μορφὴν ὑπεροψίας ἀπέδωκε τοὺς εὐτελεῖς ἐκείνους καρπούς, δὲν τὸν ἐγκατέλιπεν, ὑποστᾶσα ὅμως τὴν κατεργασίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἤλλαξαν ἁπλῶς κατεύθυνσιν. Ἡ ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς ἤνοιξεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς τοῦ Πέτρου στάδιον πνευματικῆς φιλοδοξίας, τοῦ ὁποίου οὔτε κἂν ὑπωπτεύετο προηγουμένως τὴν ὕπαρξιν. Διὰ τῆς πίστεως δὲ διέκρινεν εἰς τὸ τέρμα τοῦ σταδίου τούτου αὐτὸν τὸν Χριστὸν κρατοῦντα τὸν «ἀμαράντινον στέφανον τῆς δόξης». Ἐδιδάχθη ὅμως ὁ Πέτρος ὅτι διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ πλήρως τὴν πνευματικὴν αὐτὴν φιλοδοξίαν του, ἔπρεπε προηγουμένως νὰ τὴν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ κάθε ὑλικὸν στοιχεῖον, ἀπὸ κάθε ἀνάρμοστον ἐκδήλωσιν. Τοῦτο δὲ τὸ ἐκφράζει συμβουλεύων τοὺς ἀναγνώστας τῆς Α΄ Ἐπιστολῆς του νὰ «ἐνδυθῶσι τὴν ταπεινοφροσύνην, διότι ὁ Θεὸς ἀντιτάσσεται εἰς τοὺς ὑπερηφάνους, εἰς δὲ τοὺς ταπεινοὺς δίδει χάριν».

***

Τὸ παράδειγμα τοῦ Σίμωνος Πέτρου μᾶς καλεῖ πρὸς μίμησιν. Ὁ χαρακτὴρ ὅλων ἡμῶν παρουσιάζει ἰδιότητας, αἱ ὁποῖαι, ἂν μέχρι σήμερον ἀπέδωκαν καρποὺς δυσαρέστους, δύνανται ὅμως παραδιδόμεναι εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος νὰ ἀποβοῦν οἱ φορεῖς τῆς Θείας δυνάμεως εἰς τὴν ζωήν μας, καὶ οἱ παράγοντες τῆς πνευματικῆς προόδου ἡμῶν τε καὶ τοῦ πέριξ κόσμου. Μὲ τὴν μελέτην ὅθεν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Σίμωνος Πέτρου ὡς ἀφετηρίαν, ἂς ἔχωμεν διαρκῶς ἐστραμμένον τὸ βλέμμα τῆς πνευματικῆς φιλοδοξίας μας πρὸς τὰ ὑψηλὰ πνευματικὰ ἐπίπεδα, εἰς τὰ ὁποῖα μᾶς προσκαλεῖ ὁ χαρακτὴρ αὐτοῦ.

Γ. Α. Χατζηαντωνίου.

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

ὑπὸ **Φρειδερίκου Φάρραρ**

(κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ 'Αγγλικοῦ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Συγγράμματα τῶν 'Αποστόλων καὶ πρώτων Χριστιανῶν.

(συνέχεια)

Οὕτω λοιπὸν ἐκτὸς τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων, τῶν Πράξεων τῶν 'Αποστόλων καὶ τῶν 13 ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου, ἔχομεν καὶ ἐννέα ἕτερα βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἅτινα συνεγράφησαν ὑπὸ πέντε θεοπνεύστων ἀνδρῶν, καὶ ἕκαστον τῶν βιβλίων τούτων διακρίνεται δι' ἑτέρων χαρακτηριστικῶν.

1. Τὸ ἀρχαιότατον τῶν ἐννέα τούτων συγγραμμάτων εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ παραδόξως ἔχει λάβει τὴν ἀκροτελεύτιον θέσιν εἰς τὴν καθιερωθεῖσαν σειρὰν τῶν βιβλίων τῆς Κ. Διαθήκης —ἡ ***'Αποκάλυψις 'Ιωάννου*** [1]. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο σημειώνει τὴν ἔναρξιν τῆς περιόδου τῶν διωγμῶν τῆς 'Εκκλησίας. Εἶναι δὲ ὑπὸ διαφόρους ἐπόψεις ἐκτάκτως πολύτιμον ἔργον. Εἶναι πολύτιμον ὡς τὸ Χριστιανικὸν ἀντίστοιχον τοῦ Βιβλίου τοῦ Δανιήλ, ὡς δεῖγμα Χριστιανικῆς 'Αποκαλύψεως. Εἶναι πολύτιμον, ὡς ἐμφανίζον τὴν ἐπίδρασιν τῆς πρώτης ἐκρήξεως τῶν διωγμῶν ἐπὶ τῶν σκέψεων καὶ τῶν ἐλπίδων τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος. Εἶναι πολύτιμον καὶ διότι μᾶς ἐμφανίζει τὴν ἀρχικὴν νοοτροπίαν τοῦ 'Αγαπητοῦ Μαθητοῦ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀποστολικῆς του δράσεως, πρὶν ἢ τὰ συγκλονιστικὰ διδάγματα τῆς καταστροφῆς τῆς 'Ιερουσαλὴμ τὸν ἐλευθερώσουν ἀπὸ τὰ τελευταῖα δεσμὰ τοῦ 'Ιουδαϊσμοῦ.

2. ***'Η Πρὸς 'Εβραίους 'Επιστολή,*** ἥτις κατὰ τὴν γνώμην τῶν πλείστων σημερινῶν λογίων εἶναι πιθανῶς ἔργον τοῦ 'Απολλῶ, μᾶς παρέχει δεῖγμα τῆς 'Αλεξανδρινῆς Χριστιανικῆς σκέψεως, ἥτις προέκυψεν ἐκ τῆς ἐπαφῆς τοῦ 'Ιουδαϊσμοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ μετὰ τῆς 'Ελληνικῆς φιλοσοφίας. Καὶ θὰ ἦτο ἐπαισθητὸν κενὸν εἰς τὸν ἱερὸν Κανόνα ἡμῶν, ἐὰν δὲν διεσώζετο ἡ ἀρχαιοτάτη καί βαθυστόχαστος αὕτη Χριστιανικὴ πραγματεία, ἡ ἐξελθοῦσα ἐκ τῆς λαμπρᾶς σχολῆς τῆς 'Αλεξανδρινῆς θεολογίας.

Τὰ λοιπά συγγράμματα τῆς Κ. Διαθήκης εἶναι γνωστὰ ὑπὸ τὸ γενικὸν ὄνομα ***«Αἱ 'Επτὰ Καθολικαὶ 'Επιστολαί».*** 'Ωνομάσθησαν δὲ οὕτω, διότι ἀπηυθύνοντο οὐχὶ πρὸς μίαν ὡρισμένην 'Εκκλησίαν οὐδὲ πρὸς ὡρισμένον ἔθνος ἢ φυλὴν ἀλλὰ πρὸς πάντα Χριστιανόν. "Οπως ὁ Θεοδώρητος ὀρθῶς παρατηρεῖ, τὸ ἐπίθετον «καθολική» εἶναι ταυτόσημον μὲ τὸ «ἐγκύκλιος», καὶ αἱ ἐπιστολαὶ αὗται ἀπηυθύνοντο πρὸς τοὺς ***καθόλου*** (ἤτοι, τοὺς ἁπανταχοῦ) πιστούς.

---

[1] Διατὶ ἔλαβε τὴν θέσιν ταύτην δὲν γνωρίζομεν. Οἱ πλεῖστοι Πατέρες, οἵτινες ἀπαριθμοῦσι τὰ κανονικὰ βιβλία τῆς Κ. Διαθήκης, ἀναφέρουν τὴν 'Αποκάλυψιν 'Ιωάννου τελευταίαν. Μόνον ὁ Αὐγουστῖνος κατατάσσει τὰς Πράξεις τῶν 'Αποστόλων μετὰ τὴν 'Αποκάλυψιν, ὁ δὲ Γελάσιος παρενθέτει τὴν 'Αποκάλυψιν πρὸ τῶν Καθολικῶν 'Επιστολῶν.

Δύο ἐκ τῶν Ἐπιστολῶν τούτων—ἡ τοῦ ***Ἰακώβου*** καὶ ἡ τοῦ ***Ἰούδα***—ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἰουδαϊκὴν πτέρυγα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Δύο ἄλλαι—αἱ τοῦ ***Πέτρου***—ἀντιπροσωπεύουσι τὴν διάμεσον ἐκείνην τάξιν τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες ἤθελον, χάριν γενικωτέρων λόγων, νὰ τηρήσωσι στάσιν μεσάζουσαν καὶ συμβιβαστικὴν μεταξὺ τοῦ Παύλου καὶ τῶν Ἰουδαϊζόντων. Αἱ λοιπαὶ τρεῖς Ἐπιστολαί—αἱ τοῦ ***Ἰωάννου***—ἀνήκουσιν εἰς ἐποχήν, καθ' ἣν αἱ συζητήσεις τῶν πρώτων δεκαετηρίδων τῆς Ἐκκλησίας εἶχον παρέλθει ἢ εἶχον λυθῆ ὁριστικῶς διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἱεροσολύμων—εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ Χριστιανικὴ ἀλήθεια εἶχεν ἀρχίσει νὰ προσβάλλεται ἔξωθεν μὲν ὑπὸ ἀντιδράσεων νέας μορφῆς, ἔσωθεν δὲ ὑπὸ νέων πλανῶν.

Καὶ ἐπειδὴ θὰ μελετήσωμεν τὰς Ἐπιστολὰς ταύτας εἰς τὰ ἑπόμενα κεφάλαια, δυνάμεθα ἐνταῦθα νὰ περιορισθῶμεν εἰς γενικάς τινας ἐπ' αὐτῶν παρατηρήσεις.

Ἡ ***Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰούδα*** εἶναι ἔργον οὐχὶ τοῦ ἐκ τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων, ἀλλὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἰακώβου, ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων. Ὁ Ἰούδας ὡμοίαζε πρὸς τὸν διασημότερον ἀδελφόν του κατὰ τὸ ἄκαμπτον τοῦ χαρακτῆρος καὶ τὸ ζωηρὸν τῶν πεποιθήσεων. Ἡ βραχεῖά του αὕτη ἐπιστολὴ εἶναι σφοδρὸν κατηγορητήριον κατὰ τῆς ἀκολασίας τῶν Γνωστικῶν, ὁμοιάζουσα κατὰ τὸ ὕφος πρὸς τὰς προφητείας τοῦ Ἡσαΐου ἢ τοῦ Ἀμώς, εἶναι δὲ προφανῶς ἔργον ἀνδρὸς ὅστις ἐθεώρησε καθῆκόν του οὐ μόνον θρησκευτικὸν ἀλλὰ καὶ ἐθνικόν, ὅταν ἡνώθη μὲ τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν, νὰ μείνῃ πιστὸς καὶ εἰς τὴν Συναγωγήν, ὡς ἔπραξαν καὶ τόσοι ἄλλοι ἐκ τῶν πρώτων ἐξ Ἰουδαίων Χριστιανῶν.

Ὁ αὐτὸς αὐστηρὸς Ἰουδαϊκὸς χαρακτήρ, ἔτι μᾶλλον ἄκαμπτος ὡς ἐκ τοῦ αὐστηροῦ ἀσκητισμοῦ τοῦ συγγραφέως, διακρίνει τὴν ***Ἐπιστολὴν τοῦ Ἰακώβου***. Ζῶν ἀποκλειστικῶς ἐν Ἱερουσαλήμ, αὐστηρὸς ὡς οἱ Φαρισαῖοι εἰς τὴν τήρησιν τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου—ἐξ οὗ καὶ ἀπέκτησε τὸν τίτλον τοῦ «Δικαίου»— ὁ Ἰάκωβος ἐθεώρησε καθῆκον του νὰ ἦναι μόνον «τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος», ὡς ἄλλως τε ἦτο καὶ ἐκ καταγωγῆς, ἐξ ἀνατροφῆς καὶ ἐξ ἰδιοσυγκρασίας. Εἰς τὴν πρώτην ἐν Ἱερουσαλὴμ σύνοδον, ὅτε ὁ Πέτρος ἐπρότεινε τὴν χειραφέτησιν τῶν ἐξ ἐθνῶν ἀδελφῶν, ὁ Ἰάκωβος συγκατένευσε μέν, ἀλλ' ἐπρότεινε τὴν διατήρησιν καὶ περιορισμῶν τινων Μωσαϊκῶν. Ἐνῷ δὲ ὁ Πέτρος, σχεδὸν μὲ τὴν γλῶσσαν τοῦ Παύλου, διεκήρυξεν ἐκεῖ ὅτι καὶ Ἰουδαῖοι καὶ Ἐθνικοὶ θὰ σωθῶσι μόνον «διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ», ὁ Ἰάκωβος, ἂν καὶ συμφωνῶν εἰς τοῦτο, ἐπεκαλέσθη καὶ τὸ κῦρος τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν. Ὁ Πέτρος οὐδαμοῦ ἀναφέρει «τὸν Νόμον», ὁ Ἰάκωβος οὐδαμοῦ ἀναφέρει «τὸ Εὐαγγέλιον». Δέχεται βεβαίως ὁλοψύχως τὸ Εὐαγγέλιον, ἀλλὰ τοῦτο δι' αὐτὸν δὲν εἶναι εἰμὴ ἡ πλήρωσις τοῦ Νόμου. Ὅπως δὲ ἐσκέπτετο ὁ Ἰάκωβος, ἐσκέπτοντο καὶ οἱ ἐξ Ἰουδαίων Χριστιανοί, ὧν αὐτὸς ἦτο ὁ ἀνεγνωρισμένος ἀρχηγός· δι' αὐτοὺς ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἦτο Νέα Οἰκονομία, ἀλλ' ἡ ὁλοκλήρωσις τῆς Παλαιᾶς Οἰκονομίας.

Εἶναι βεβαίως ἀναγκαῖον καὶ ἐπιθυμητὸν πρᾶγμα, νὰ ὑπάρχωσιν εἰς πάντα αἰῶνα ἄνδρες ἔχοντες τὴν ἀποστολὴν νὰ κηρύξωσι μετὰ θέρμης καὶ ἀκλονήτου πεποιθήσεως μίαν εἰδικὴν ἄποψιν τῆς ἀληθείας. Τοιοῦτοι ἄνδρες ἦσαν ὁ Παῦλος καὶ ὁ Ἰάκωβος. Ἀκόμη ὅμως καὶ ἐνόσῳ ἔζων οὗτοι, ὑπῆρξαν τινὲς οἵτινες ἐξώγ-

κωσαν καὶ παρεμόρφωσαν τὰς εἰδικὰς ἀληθείας, ἃς ἐκεῖνοι ἐδίδαξαν. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτῶν ἀνεφάνησαν Μαρκιωνῖται καὶ Ἀντινομικοί, οἵτινες διέστρεψαν τὰς διδασκαλίας τοῦ Παύλου, καὶ Ἐβιωνῖται καὶ Ναζωραῖοι, οἵτινες ψευδῶς ἐπεκαλοῦντο τὸ κῦρος τοῦ Ἰακώβου. Εὐτυχῶς ὅμως καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας δὲν ἔλειψαν Χριστιανοί οἵτινες, ἀναγνωρίζοντες μόνον ἕνα οὐράνιον Κύριον, δέχονται τὴν ἀλήθειαν ὁποθενδήποτε διδασκομένην ἀλλ' ἄνευ κομματισμοῦ. Τοιοῦτος ἦτο ὁ Πέτρος. Αὐτὸς ἦτο ὁ κατ' ἐξοχὴν Ἀπόστολος τῆς Καθολικότητος. Ἀντελαμβάνετο καὶ παρεδέχετο καὶ τὰς δύο ἀπόψεις τῆς ἀληθείας, ἃς ἐκήρυξαν οἱ δύο μεγάλοι συνάδελφοί του. Ἐν Καισαρείᾳ μὲν ἔδειξεν ὅτι αἱ πεποιθήσεις του ἀπέκλινον πρὸς τὴν ἄποψιν τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν· ἐν Ἀντιοχείᾳ δὲ ἔδειξεν ὅτι δὲν ἠδυνήθη νὰ χειραφετηθῇ ἐντελῶς ἀπὸ τὰς ἕξεις καὶ συνηθείας, μὲ τὰς ὁποίας ἐκ γενετῆς εἶχε ζυμωθῇ ὡς Ἰουδαῖος. Οὔτε ἤθελεν οὔτε ἠδύνατο νὰ ἀποσείσῃ τὴν ἐπίδρασιν, τὴν ὁποίαν ἤσκουν ἐπ' αὐτοῦ ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ μέγας Ἱεραπόστολος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ αὐστηρὸς ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων. Εἰς τὰς ***Ἐπιστολὰς τοῦ Πέτρου*** βλέπομεν φανερὰ τὰ ἴχνη τῆς διττῆς ταύτης ἐπιδράσεως. Ὁ Πέτρος ἐκθειάζει μὲ ὅλην τὴν ζωηρότητα τοῦ Ἰακώβου τὴν ἔμπρακτον Χριστιανικὴν ἀρετήν, καὶ μὲ ὅλην τὴν θέρμην τοῦ Παύλου τὰ ὑψηλὰ Χριστιανικὰ ἐλατήρια. Ἀποφεύγει ὅμως οἱανδήποτε ἔκφρασιν, ἥτις θὰ τὸν παρουσίαζεν ὡς βλέποντα οἱανδήποτε ἀσυμφωνίαν ἢ σύγκρουσιν μεταξὺ Χριστιανικῆς πίστεως ἢ θεολογίας καὶ Χριστιανικῆς πρακτικῆς ζωῆς.

Ἀπομένουσιν αἱ τρεῖς ***Ἐπιστολαὶ τοῦ Ἰωάννου,*** αἵτινες δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς αἱ τελευταῖαι θεόπνευστοι ὑποθῆκαι τῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας. Καὶ εἶναι ἐξόχου ἐνδιαφέροντος, διότι ἐγράφησαν ὑπ' ἀνδρός, ὅστις ἠξιώθη περισσότερον παντὸς ἄλλου τῆς ἀγάπης καὶ πνευματικῆς οἰκειότητος τοῦ Θείου Διδασκάλου του καὶ ὅστις ὕστερον ἔζησε πολλὰ ἔτη ἀντιμέτωπος πρὸς τὸν Ἐθνικὸν κόσμον. Ἀλλ' αἱ Ἐπιστολαὶ αὗται εἶναι ἐπίσης ἐνδιαφέρουσαι, ὡς μαρτυροῦσαι περὶ τῆς θαυμαστῆς μεταβολῆς ἢ ἐξελίξεως, ἥτις ἔλαβε χώραν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Ἰωάννου. Τὸ πρῶτον του σύγγραμμα—ἡ Ἀποκάλυψις—μᾶς τὸν παρουσιάζει ὡς ἀντιμετωπίζοντα μετ' ἄλγους ἀλλὰ καὶ μετὰ μεγαλειώδους αὐστηρότητος τὴν ἀγρίαν ἐχθρότητα τοῦ Ἐθνικοῦ κόσμου πρὸς τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ. Εἰς τὰ πολὺ μεταγενέστερα ἔργα του—τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὰς Ἐπιστολὰς—ἔχομεν τὰς ὡραιοτάτας καὶ ὑψηλοτάτας ἐκφράσεις τῆς Χριστιανικῆς ἰδεολογίας—τοὺς γλυκεῖς φθόγγους τῆς Θείας ἀγάπης πρὸς τὸν ἁμαρτωλὸν κόσμον.

Ἀρκοῦσι τὰ λεχθέντα ὅπως ἀποδείξωσι τὴν μεγάλην πολυτιμότητα ὅλων τῶν Ἐπιστολῶν, εἰς τῶν ὁποίων τὴν ἐξέτασιν θὰ προχωρήσωμεν εἰς τὰ ἑπόμενα κεφάλαια. Ὡς ἐλέχθη, ὁ Παῦλος ἀναπτύσσει (ὄχι ἀποκλειστικῶς ἀλλὰ κυρίως) τὴν Χριστιανικὴν διδασκαλίαν, ὁ Ἰάκωβος τὸν ἔμπρακτον Χριστιανισμόν, ὁ Πέτρος τὰς Χριστιανικὰς δοκιμασίας, ὁ Ἰωάννης τὴν Χριστιανικὴν πεῖραν. Ὁ Παῦλος ἐπιμένει κυρίως εἰς τὴν ***πίστιν,*** ὁ Ἰάκωβος εἰς τὰ ***ἔργα,*** ὁ Πέτρος εἰς τὴν ***ἐλπίδα,*** ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν ***ἀγάπην.*** Ἕκαστος ὅμως τῶν ἱερῶν τούτων συγγραφέων ἐκράτει στερρῶς τὴν Καθολικὴν πίστιν, μίαν καὶ ἀδιαίρετον.

Τὴν πολυτιμότητα τῶν Ἐπιστολῶν τούτων ἐκτιμῶμεν ἔτι μᾶλλον, ὅταν παρα-

τηρήσωμεν ὅτι ἵστανται εἰς ἐπίπεδον πνευματικὸν ἀπείρως ὑψηλότερον τοῦ ἐπιπέδου τῶν συγγραμμάτων τῶν Ἀποστολικῶν λεγομένων Πατέρων, οἵτινες ἦσαν σχεδὸν σύγχρονοι τῶν Ἀποστόλων. Τοῦτο καταφαίνεται ἀμέσως ὅταν παραδείγματος χάριν ἀντιπαραβάλωμεν τὰς Ἐπιστολὰς τῆς Κ. Διαθήκης πρὸς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Κλήμεντος Ρώμης καὶ τοῦ Βαρνάβα, αἵτινες ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀνεγινώσκοντο ἐπ' ἐκκλησίας ὡς «γραφαὶ» ὠφέλιμοι.

1. Ἡ Πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολὴ Κλήμεντος Ρώμης στερεῖται οἱασδήποτε πρωτοτυπίας. Ἀπαρτίζεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ φράσεις σταχυολογημένας ἐκ τῶν θεοπνεύστων συγγραμμάτων τῆς Π. καὶ Κ. Διαθήκης, καὶ ὄχι ἀπὸ ἰδίαν διατύπωσιν τῶν ἐν αὐταῖς ἀληθειῶν.

Ὁ Κλήμης εἶχεν ἀναγνώσει τὰς ἐπιστολὰς καὶ τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ Ἰακώβου καὶ τοῦ Πέτρου, ὡς μαθητὴς δὲ τοῦ Πέτρου ἐνεπνέετο ὑπὸ γνησίου πνεύματος καθολικότητος. Δὲν φαίνεται ὅμως νὰ ἠννόησε τὰς διαφοράς, αἵτινες διακρίνουν τὰ συγγράμματα τῶν τεσσάρων τούτων Ἀποστόλων. Λέγει λ. χ., ὡς ὁ Ἰάκωβος, «ἔργοις δικαιούμενοι καὶ μὴ λόγοις», καὶ ὀλίγον κατωτέρω, ὡς ὁ Παῦλος, «οὐ δι' ἑαυτῶν δικαιούμεθα οὐδὲ δι' ἔργων, ἀλλὰ διὰ τῆς πίστεως», ἀλλὰ δὲν ἐπεξηγεῖ τὴν φαινομενικὴν ταύτην ἀντίφασιν. Ἐπίσης τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν δὲν συνδέει, ὡς ὁ Παῦλος, μὲ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τὴν ἐπεξηγεῖ διὰ τοῦ μύθου τοῦ πτηνοῦ φοίνικος, ὅστις ἀφοῦ ἀποθάνῃ, αὐτοαναγεννᾶται ἔκ τινος σκώληκος!

Ἡ Ἐπιστολὴ αὕτη ἀληθῶς ἀποπνέει μεγάλην καὶ εἰλικρινῆ εὐσέβειαν ἀλλ' εἶναι ἀσυνάρτητον σύρραμμα ὡραίων ἰδεῶν καὶ ρητῶν τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἄνευ λογικῆς σειρᾶς ἢ συστήματος.

2. Τῆς Ἐπιστολῆς Βαρνάβα ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τὰ θεόπνευστα συγγράμματα τῶν Ἀποστόλων εἶναι ἀκόμη μεγαλητέρα. Ὁ Βαρνάβας οὗτος (ὅστις πάντως δὲν εἶναι ὁ συνοδὸς καὶ συνεργάτης τοῦ Παύλου), ζητῶν νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Παῦλον, περιπίπτει εἰς πλείστας ὑπερβολὰς καὶ ἀνακριβείας. Παραδέχεται μὲν ὅτι ὁ Νόμος εἶναι ἀνωφελὴς ὡς μέσον σωτηρίας, ἀλλὰ δὲν ἠννόησε τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Παύλου ὅτι «ὁ Νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονε πρὸς τὸν Χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως δικαιωθῶμεν». Ὅσα ἐκ τῆς Παλ. Διαθήκης δὲν ἐξηγεῖ ὡς ἀλληγορίας, χαρακτηρίζει μὲ τόσην περιφρόνησιν, ὥστε σχεδὸν νὰ ἀπορρίπτῃ τὸ κῦρος αὐτῆς ἐξ ὁλοκλήρου. Λέγει ὅτι ἡ περιτομὴ τῆς Π. Οἰκονομίας ἦτο «σόφισμα ἀγγέλου πονηροῦ». Οἱ δὲ ἀλληγορισμοὶ καὶ συμβολισμοί του φθάνουσι μέχρι τοῦ γελοίου. Οὕτω λ. χ. ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Ἀβραὰμ περιτομῆς 318 ἀνδρῶν τῆς ἀκολουθίας του ἐξάγει συμβολισμὸν τῆς σταυρώσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, διότι ὁ ἀριθμὸς 318 ἑλληνιστὶ γράφεται ΤΙΗ', ἐξ οὗ τὸ μὲν ψηφίον Τ δηλοῖ τὸν σταυρόν, τὰ δὲ ψηφία ΙΗ' σημαίνουν «Ἰησοῦς»! Ποίαν σύγκρισιν δύναταί τις νὰ κάμῃ μεταξὺ βιβλίου γέμοντος τοιούτων παιδαριωδῶν ἐπινοήσεων καὶ τῶν ἐπιστολῶν τῶν Ἀποστόλων;

***

Θὰ ἦτο ἀντίθετον πρὸς τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν τὸ νὰ παραστήσῃ τις τὴν πρώτην Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν ὡς τελείαν, ἄμωμον καὶ ἄμεμπτον. Οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ἦσαν ἄνθρωποι μὲ τὰ αὐτὰ ἀνθρώπινα πάθη, ἅτινα ἔχομεν καὶ ἡμεῖς.

Ἡμάρτανον ὡς ἁμαρτάνομεν καὶ ἡμεῖς, ἔπασχον ὡς πάσχομεν καὶ ἡμεῖς, μετενόουν ὡς μετανοοῦμεν καὶ ἡμεῖς. Εἰς τὰς τάξεις των ἐσημειοῦντο ἀσυνέπειαι, ἐχθρότητες, δεισιδαιμονίαι, πνευματικαὶ ὀπισθοδρομήσεις, ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ μεταξὺ ἡμῶν τὴν σήμερον. Παρ᾽ ὅλα ὅμως τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰς ἀδυναμίας ταύτας, ἦσαν ὡς ἅλας ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς σήψεως καὶ ἀποσυνθέσεως. Εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν εἶχεν ἐπιλάμψει τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν καὶ αὐτοὶ ἦσαν τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Οἱ κυρίαρχοι τοῦ κόσμου ἦσαν τύποι κακούργων, ὡς ὁ Τιβέριος, ὁ Καλιγούλας, ὁ Νέρων, ὁ Δομιτιανός· οἱ ἀρχηγοὶ τῆς Ἐκκλησίας ἦσαν ὁ Ἰάκωβος, ὁ Παῦλος, ὁ Πέτρος, ὁ Ἰωάννης. Οἱ συγγραφεῖς τοῦ κόσμου ἦσαν ἄνδρες ὡς ὁ Μαρτιάλις καὶ ὁ Πετρώνιος, καθ᾽ ἣν ἐποχὴν ἡ Ἐκκλησία παρουσίαζεν ἔργα, οἷα τὸ Κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, τὴν Ἀποκάλυψιν, τὴν Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολὴν καὶ τὰς Ἐπιστολὰς τοῦ Παύλου.

Ἡ τέχνη τοῦ τότε κόσμου ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ τὰς δυσωνύμους τοιχογραφίας τῆς Πομπηΐας· ἡ τέχνη τῆς τότε Ἐκκλησίας ἀπὸ τὰ ἀδέξια μὲν τὴν ἐκτέλεσιν ἀλλὰ πλήρη ἁγνῆς χάριτος καὶ ἐνδόξου ἐλπίδος σύμβολα, τὰ κεχαραγμένα ἐπὶ τῶν τάφων εἰς τὰς Κατακόμβας. Αἱ διασκεδάσεις τοῦ κόσμου ἦσαν κτηνωδῶς ἀνηλεεῖς καὶ αἱματηραὶ ἢ ἀκατανομάστως αἰσχραί· αἱ τέρψεις τῶν Χριστιανῶν ἦσαν αἱ σεμναὶ συνάξεις των πρὸς λατρείαν καὶ πρὸς ἀδελφικὴν μετ᾽ ἀλλήλων συναναστροφήν. Εἰς τὸν τότε κόσμον ἡ βρεφοκτονία ἦτο συνήθεια γενική· εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὰ βαπτιζόμενα νήπια ἐθεωροῦντο ὡς ὄντα, «τῶν ὁποίων οἱ ἄγγελοι διαπαντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ Οὐρανίου Πατρός». Εἰς τὸν τότε κόσμον ἡ δουλεία καθίστατο ἔτι μᾶλλον ἀφόρητος διὰ τῆς θηριωδίας τῶν κυρίων· εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὁ Χριστιανὸς δοῦλος ἦτο ἀδελφός, μὲ ἴσα δικαιώματα πρὸς τοὺς λοιποὺς πιστούς, πολλάκις δὲ τῷ ἀνετίθετο τὸ ἀξίωμα τοῦ πρεσβυτέρου ἢ τοῦ διακόνου. Εἰς τὸν τότε κόσμον ὁ γάμος ἐθεωρεῖτο ὡς ἐπαχθὲς βάρος καὶ κατεστραγεῖτο δι᾽ ἀλλεπαλλήλων καὶ εὐκόλων διαζυγίων· εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἦτο θεσμὸς τίμιος καὶ ἱερός, κατωχυρωμένος μὲ οὐρανίους εὐλογίας.

Ὁ τότε κόσμος ἦτο βεβυθισμένος εἰς ζοφερὰν ἀπόγνωσιν· ἡ Ἐκκλησία ἠκτινοβόλει ἀπὸ ἐλπίδα αἰώνιον καὶ «χαρὰν ἀνεκλάλητον καὶ δεδοξασμένην». Εἰς τὸν κόσμον οἱ ἄνθρωποι ἐμίσουν καὶ ἐμισοῦντο θανασίμως· εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐφηρμόζετο τὸ ὡραῖον καὶ πρωτοφανὲς ἰδανικὸν τῆς ἀνθρωπίνης ἀδελφοσύνης.

Ἡ Ἐκκλησία εἶχεν ἐνστερνισθῆ τὰς διδασκαλίας τοῦ Σωτῆρος αὐτῆς. Ἐθεώρει ὡς τὸν ὕψιστον καὶ εὐγενέστατον αὐτῆς σκοπὸν τὴν σωτηρίαν ἀνθρωπίνων ψυχῶν· πᾶσα δὲ ψυχὴ ἐθεωρεῖτο ὡς πολύτιμος, διότι δι᾽ αὐτὴν ἐσταυρώθη ὁ Χριστός. Οἱ ἀσθενεῖς περιεθάλποντο, οἱ πτωχοὶ ἀνεκουφίζοντο· ἡ ἐργασία ἐκηρύσσετο ἔντιμος καὶ εὐγενής, καὶ ὄχι ἐπονείδιστος· ἡ δὲ πρᾳότης, ἡ ταπεινοφροσύνη, ἡ καθαρότης, ὁ ἔλεος, ἡ αὐταπάρνησις καὶ ἡ εἰρηνικότης ἦσαν τὰ ἀπαραίτητα προσόντα διὰ πάντας τοὺς φέροντας τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

Α΄.

Διατί πρέπει νὰ προσευχώμεθα;

Τέσσαρες μοὶ φαίνεται ὅτι εἶναι κυρίως οἱ λόγοι, διὰ τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ προσευχώμεθα:

1. Διότι διὰ τῆς προσευχῆς γνωρίζομεν τὸν Θεόν.

Κύριός τις μοῦ ἐπρόβαλε τὴν ἔνστασιν: «Ἀφοῦ ὁ Θεὸς ἐξεύρει ποίων πραγμάτων ἔχω ἀνάγκην, διατί νὰ τοῦ τὰ ζητῶ;» Καὶ ἄλλος μοῦ εἶπεν: «Ὁσάκις παρουσιάσω ἐπιταγὴν πρὸς ἐξαργύρωσιν εἰς τὴν Τράπεζαν, τελειώνει τὸ πρᾶγμα ἐντὸς πέντε λεπτῶν τῆς ὥρας. Ὁ Θεὸς βεβαίως δύναται νὰ πράξῃ τὸ αὐτό. Διατὶ νὰ χρονοτριβῶ προσευχόμενος;»

Ἐγὼ πιστεύω ὅτι ὁ Θεὸς γνωρίζει ποίων ἔχομεν ἀνάγκην, ἀλλὰ ὁρίζει ὅτι πρέπει νὰ τὰ ζητήσωμεν διὰ νὰ τὰ λάβωμεν. Ἕνας ἐπίγειος πατὴρ θὰ ἠρκεῖτο, νομίζετε, νὰ βλέπῃ τὸ τέκνον του, μόνον ὁσάκις τὸ παιδὶ ἤθελε ὀλίγα χρήματα; Ὄχι βεβαίως, διότι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ποθεῖ εἶναι νὰ συναναστραφῇ τὸ τέκνον του, νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὸ πνεῦμά του, νὰ τοῦ μεταδώσῃ τὰ ἰδεώδη του, ἵνα δυνηθῇ ἀργότερον νὰ λάβῃ τὸ τέκνον μέρος εἰς τὸ ἔργον τοῦ πατρός του.

Ἓν ἀκόμη παράδειγμα. Μία μικρὰ κόρη ἐπαρουσιάσθη ἡμέραν τινὰ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ πατρός της. «Ξεύρω, πατέρα, ὅτι ἐργάζεσαι»—εἶπε—«καὶ δὲν ἦλθα νὰ σὲ ἀνησυχήσω. Ἤθελα νὰ μὲ ἀφήσῃς νὰ καθήσω ἐδῶ ὀλίγην ὥραν. Ἐγὼ μπορῶ νὰ καθήσω ἥσυχα. Θὰ καθήσω ἥσυχα!» Ἦλθε, καὶ ἐκάθησεν ἕως ἡμίσειαν ὥραν χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν καὶ ἔπειτα ἐξῆλθε πάλιν χωρὶς θόρυβον. Ὁποῖον μάθημα ἦτο αὐτὸ διὰ τὸν πατέρα τῆς μικρᾶς αὐτῆς! Ἤρχισε νὰ σκέπτεται: «Ἐὰν εἶχα ἡμίσειαν ὥραν ἐλευθέραν σήμερον, θὰ τὴν ἐξώδευα ἆρα γε εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὸν Θεόν, εἰς προσευχήν; Ἢ μήπως θὰ προσηυχόμην μόνον ἐὰν εἶχα κἄτι νὰ ζητήσω ἀπὸ τὸν Ἐπουράνιόν μου Πατέρα!»

2. Διότι διὰ τῆς προσευχῆς γνωρίζομεν τὸν ἑαυτόν μας.

Τοῦ Σωκράτους τὸ «γνῶθι σαυτὸν» εἶναι ἡ βάσις πάσης σοφίας. Σκῶτος συγγραφεύς, ὁ Αἰδ. Ἰ. Στάλγερ, ἐξέδωκε βιβλίον ἐπιγραφόμενον «Τέσσαρες ἄνθρωποι». Εἰς αὐτὸ ἰσχυρίζεται ὅτι μέσα εἰς κάθε ἄνθρωπον ὑπάρχουν τέσσαρες ἄνθρωποι: Ὁ πρῶτος εἶναι ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον βλέπει ὁ κόσμος, ὁ δεύτερος ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον βλέπει ὁ στενός του φίλος, ὁ τρίτος εἶναι ὁ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου βλεπόμενος, καὶ ὁ τέταρτος ὁ εἰς τὸν Θεὸν μόνον γνωστός. Ἕκαστος τῶν τεσσάρων τούτων ἔχει μεγάλην σπουδαιότητα. Ὁ πρῶτος, διότι ὑπενθυμίζει εἰς τὸν ἄνθρωπον ὅτι πρέπει νὰ ζῇ οὕτως, ὥστε νὰ προκαλῇ τὴν ὑπόληψιν τῶν ὁμοίων του. Ὁ δεύτερος, διότι πρέπει νὰ ζῇ οὕτως, ὥστε νὰ διατηρῇ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ὑπόληψιν τοῦ στενωτάτου φίλου του. Ὁ τρίτος, ἀκόμη σπουδαιότερος, ὑπενθυμίζει εἰς τὸν ἄνθρωπον ὅτι δὲν πρέπει νὰ ζῇ οὕτως ὥστε νὰ χάσῃ τὴν ὑπόληψιν ἣν

ἔχει ὁ ἴδιος πρὸς τὸν ἑαυτόν του· ὁ δὲ τέταρτος, ὁ σπουδαιότατος ὅλων, ὑπενθυμίζει τί περὶ ἑνὸς ἑκάστου σκέπτεται ὁ Θεός.

Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, εἰς τὸ βιβλίον τοῦ προφήτου Ἠσαΐου, μᾶς διδάσκει πόσον ἀπέχει ἡ περὶ τοῦ ἀνθρώπου κρίσις τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴν τῶν ἀνθρώπων. Ὅταν ὁ Ἠσαΐας εἰσῆλθεν εἰς τὸν Ναὸν διὰ νὰ προσευχηθῇ, ἀναμφιβόλως ὅσοι τὸν εἶδον θὰ τὸν ἐχαρακτήρισαν ὡς τὸν ἁγιώτατον τῶν ἀνθρώπων, ἴσως δὲ καὶ ὁ ἴδιος νὰ ἦτο πεπεισμένος ὅτι ἦτο κατά τι ἁγιώτερος τῶν ἄλλων. Ὅταν ὅμως ἤρχισε νὰ προσεύχηται καὶ εὑρέθη περιβεβλημένος ὑπὸ τοῦ φωτός, τὸ ὁποῖον ἀκτινοβολεῖ ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, εἶδε τὸν ἑαυτόν του ὅπως πράγματι ἦτο —ὅπως ἦτο εἰς τὰ ὄμματα τοῦ Θεοῦ—καὶ ἀνέκραξεν «Ὦ, τάλας ἐγώ! διότι εἶμαι ἄνθρωπος ἀκαθάρτων χειλέων, ἐπειδὴ εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸν Βασιλέα, τὸν Κύριον τῶν δυνάμεων» (Ἠσαΐα, κεφ. ϛ'. 5)

3. *Διότι ὁ Σωτὴρ καὶ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἦτο ἄνθρωπος προσευχῆς.*

Προσηύχετο πανταχοῦ καὶ πάντοτε—ἐπὶ τῶν ὀρέων, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰορδάνου, ἐν τῇ Ἐρήμῳ, ἐν τῷ ἀνωγείῳ, ἐν τῷ κήπῳ τῆς Γεθσημανῆ καὶ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Μνημονεύεται δὲ ὅτι καὶ ἅπαξ τοὐλάχιστον (καὶ τίς οἶδε ποσάκις ἄλλοτε!) διῆλθεν ὁλόκληρον τὴν νύκτα, μέχρι τῆς πρωΐας, προσευχόμενος. Εἰς ὅλα τὰ σημαντικὰ γεγονότα τῆς ἐπιγείου Του ζωῆς προσηυχήθη ὁ Κύριος—κατὰ τὴν βάπτισίν του, κατὰ τὴν Μεταμόρφωσίν του, πρὸ τῆς ἐκλογῆς τῶν 12 Ἀποστόλων, ὅταν ὁ ὄχλος ἐζήτει νὰ τὸν ἀνακηρύξῃ διὰ τῆς βίας Βασιλέα, ἐνθουσιασθεὶς ἐκ τῶν θαυμάτων τὰ ὁποῖα ἐποίει. Προσηύχετο δέ, εἴτε διὰ φωνῆς ζώσης, εἴτε νοερῶς, ὁσάκις προητοιμάζετο νὰ ἐκτελέσῃ θαῦμα, ὡς ὅταν ἀνέστησε τὸν Λάζαρον (Ἰωάν. ια'. 11). Προσηύχετο ὑπὲρ τῶν μαθητῶν Του, ἀτομικῶς καὶ ὁμαδικῶς· Τὸ δὲ παράδειγμά Του προεκάλεσε τὴν ἐκ μέρους αὐτῶν παράκλησιν: «Κύριε' δίδαξόν μας νὰ προσευχώμεθα». — Ἡ Κυριακὴ προσευχή, ἣν τότε ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ὁ Κύριος εἰπών: «Οὕτω λοιπὸν προσεύχεσθε: ***Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς***» (Λουκ. ια'. 1), μένει εἰς ὅλους τοὺς μετέπειτα αἰῶνας τῶν Χριστιανῶν ὡς πρότυπον ἱκεσίας, περιλαμβάνον τὰς μᾶλλον οὐσιώδεις ἀνάγκας καὶ ὑποχρεώσεις τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ Ἁγία Γραφὴ γέμει προσευχῶν. Ἐν σχέσει δὲ πρὸς τὸν Κύριον, ἀναφέρεται πλέον ἢ εἰκοσιπεντάκις ὅτι προσηυχήθη, καὶ εἰς ἄλλα πάλιν χωρία ὑπονοεῖται τοῦτο, ὡς ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῇ (Ἑβρ. ζ'. 25) ἀναφερομένῃ εἰς τὴν ἐν Οὐρανῷ διαρκῆ μεσιτείαν Αὐτοῦ, συνεχίζουσαν τὴν ἐπὶ γῆς ἱκεσίαν Του ὑπὲρ τῶν μαθητῶν.

4. *Διότι, ἂν ὀρθῶς προσευχώμεθα ἡνωμένοι μὲ τὸν Χριστόν, λαμβάνομεν τὰ αἰτήματα ἡμῶν.*

Ὁ Κύριος ἡμῶν εἶπε πρὸς τοὺς μαθητάς Του: «Μείνατε ἐν ἐμοὶ καὶ ἐγὼ ἐν ὑμῖν...... Ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοὶ καὶ οἱ λόγοι μου μείνωσιν ἐν ὑμῖν, θέλετε ζητεῖ ὅ,τι ἂν θέλητε καὶ θέλει γίνει εἰς ὑμᾶς» (Ἰωάν. ιε'. 4, 7).

Ἀλλὰ πολλοὶ σήμερον πιστεύουν ὅτι τὸ μόνον ἀποτέλεσμα τῆς προσευχῆς εἶναι «ἀνακλαστική» τις ὠφέλεια, δηλαδὴ ὠφέλεια ἐνεργουμένη ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ προσευχομένου. Ὅτι τοιαύτη τις ὠφέλεια προκύπτει εἶναι βέβαιον, ἀλλὰ δὲν εἶναι τοῦτο τὸ μόνον ἀποτέλεσμα τῶν προσευχῶν.

Ἂς λάβωμεν παράδειγμα κοινόν. Ὁ γεωργός, ἐξερχόμενος εἰς τοὺς ἀγροὺς διὰ νὰ ἀροτριάσῃ καὶ νὰ ὀργώσῃ, ἀπολαμβάνει καθαρὸν ἀέρα καὶ τὴν ἐκ τῆς κινήσεως τόνωσιν τοῦ ὀργανισμοῦ του. Ἀλλ' ἀπολαμβάνει κἄτι περισσότερον— τὸν καρπὸν τῶν κόπων του κατὰ τὸν θερισμόν. Τοῦτο δὲ συμβαίνει μὲ τὴν προσευχήν.

Ὅτι ἡ προσευχὴ εἰσακούεται, μαρτυρεῖ ἡ Ἁγία Γραφὴ εἰς πλεῖστα μέρη. Χωρὶς νὰ ὑπολογίσῃ τις τοὺς Ψαλμούς, εὑρέθησαν ὑπό τινος ἐμβριθοῦς μελετητοῦ τοῦ Θείου Λόγου 667 χωρία, ὅπου μνημονεύεται προσευχὴ ἀτομικὴ ἐπὶ ὡρισμένων αἰτημάνων, ἡ δὲ ἐκπλήρωσις πολλῶν τῶν αἰτημάτων τούτων πάλιν ἀναφέρεται εἰς αὐτὴν τὴν Γραφήν.

Ὡς πρὸς τὰ ἀντικείμενα τῆς προσευχῆς, τὰ ὁποῖα ἀποβλέπουν ὄχι μόνον εἰς πνευματικὰ ἀγαθὰ ἀλλὰ καὶ ὑλικὰς ἀνάγκας, ἀκούει τις πολλάκις νὰ γίνεται ἡ ἑξῆς ἔνστασις: «Ὁ Θεὸς δὲν μεταβάλλει τοὺς φυσικοὺς νόμους χάριν τῶν αἰτούντων. Μία πέτρα λ. χ. πίπτουσα ἀπὸ ὕψους θὰ πέσῃ, καὶ ἐὰν ἐν τῇ διαδρομῇ της εὕρῃ κεφαλὴν μικροῦ παιδιοῦ, θὰ τὴν θραύσῃ. Οὐδεὶς ἠμπορεῖ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐνέργειαν τοῦ νόμου τῆς ἕλξεως τῆς βαρύτητος». Ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ νόμου τούτου δύναταί τις νὰ ἀποτρέψῃ, ἐὰν παρεμβάλῃ τὴν χεῖρά του καὶ ἀπομακρύνῃ τὸν λίθον ἐκ τῆς τροχιᾶς του. Ἐὰν δὲ ἡμεῖς διὰ μιᾶς ἁπλουστάτης ἐπεμβάσεώς μας δυνάμεθα νὰ ἀποτρέψωμεν τὸ κακόν, ὁ Θεός, ὅστις ἔθεσε τοὺς νόμους ἐκείνους, δὲν δύναται νὰ ἐξουδετερώσῃ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν;

Ἄλλη πάλιν ἀντίρρησις προβάλλεται ὅτι τὰ πάντα πρέπει νὰ ἀκολουθήσουν τὴν πορείαν τῶν φυσικῶν νόμων. Ἀπαντῶμεν: «Ἀνεκαλύφθησαν ὅλοι οἱ νόμοι τῆς φύσεως; Πόσοι νόμοι ἔμειναν ἄγνωστοι καὶ ἀχρησιμοποίητοι μέχρις ἐσχάτων εἰς ἔκπληξιν τῶν ἀνθρώπων τῶν νεωτέρων χρόνων!»

Φαντάζεσθε ἕνα ἐπιβάτην ὑπερωκεανείου, ὅστις δὲν ἤκουσέ ποτε περὶ ἀσυρμάτου τηλεγράφου. Τὸ πλοῖον περιέρχεται εἰς κίνδυνον καὶ αὐτὸς παρατηρεῖ ὅτι σπεύδει ὁ τηλεγραφητὴς εἰς τὸ διαμέρισμά του, ἵνα ἐξαπολύσῃ τὴν πρόσκλησιν τοῦ κινδύνου. Ὁ ἐπιβάτης βλέπει τοὺς ἐξαπολυομένους εἰς τὸ ἀχανὲς σκότος σπινθῆρας καὶ ἀπορεῖ διατὶ ὁ τηλεγραφητὴς χάνει πολύτιμον καιρόν! Ὅταν ὅμως φανοῦν μακρόθεν τὰ φῶτα τοῦ σπεύδοντος εἰς βοήθειαν πλοίου, κατανοεῖ ὅτι ἡ ἀδημονία του ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς ἀγνοίας του, καὶ ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ πλοίου ὠφείλετο εἰς τὸν ἄγνωστον εἰς αὐτὸν νόμον τῶν κυμάνσεων τοῦ αἰθέρος. Πῶς δυνάμεθα λοιπὸν νὰ ἀρνηθῶμεν ὅτι πολλάκις ἡ προσευχὴ ἐκπληροῦται δυνάμει ἀγνώστου εἰς ἡμᾶς νόμου, ὅστις καθιστᾷ δυνατὰ τὰ ἄλλως ἀδύνατα;

Παρ' ὅλα ταῦτα, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι πολλὰ αἰτήματα τῆς προσευχῆς μένουν ἀνεκπλήρωτα. Καὶ διαρκῶς ἀκούομεν τὸ παράπονον: «Διατί δὲν εἰσακούεται ἡ προσευχή μου;»

(ἀκολουθεῖ)

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ) *P. Wilder.*

ΜΝΗΜΕΙΟΝ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ

Γνωστὸν εἶναι ὅτι τὰ ἑκατομμύρια τῶν Βραχμάνων Ἰνδῶν διαιροῦνται εἰς τάξεις, ἑκάστη τῶν ὁποίων ἔχει ἴδιον προορισμὸν καὶ ἴδια προνόμια καὶ ὑπόκειται εἰς ὡρισμένους περιορισμούς. Αἱ κυριώτεραι τῶν τάξεων τούτων εἶναι ἡ τῶν Βραχμάνων, ἤτοι τῶν ἱερέων καὶ διδασκάλων, ἡ τῶν Κσατρία, ἢ τῶν στρατιωτικῶν καὶ ἡ τῶν Βαΐσα—τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν χωρικῶν. Κατὰ τὴν ἐπίσημον στατιστικὴν τῆς Κυανῆς Βίβλου τῶν Ἰνδιῶν διὰ τὸ ἔτος 1934, ἔρχονται κατὰ σειρὰν μετὰ τὰς τρεῖς ταύτας ἀνωτέρας τάξεις, περίπου 2,300 ἄλλαι τάξεις ἀνεγνωρισμέναι, πέραν δὲ τούτων, δηλαδὴ «ἔξω τῶν τάξεων» καὶ ὑποδεέστεροι ὅλων εἶναι οἱ «Ἀπόβλητοι», οἵτινες ἀποτελοῦν σχεδὸν τὰ 30 °/₀ τοῦ ὅλου Ἰνδικοῦ πληθυσμοῦ. Ὡς πρὸς τὴν προέλευσίν των, ὑποτίθεται ὅτι εἶναι οἱ ἀπόγονοι ἀρχαίας τινὸς φυλῆς ὑποδουλωθείσης καὶ λησμονηθείσης. Ζοῦν ἀπομεμονωμένοι ἀπὸ τοὺς λοιποὺς Ἰνδούς, εἰς ἰδιαιτέρους συνοικισμούς, διότι πᾶσα συνάφεια μὲ αὐτοὺς θεωρεῖται μόλυνσις καὶ ἐπιβάλλει αὐστηρὰν κάθαρσιν πρὸς ἐξαγνισμόν. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς Ἀποβλήτους νὰ ὑδρεύωνται ἀπὸ τὰ πηγάδια τῶν χωριῶν, οὔτε νὰ τρώγουν τὴν αὐτὴν τροφὴν μὲ τοὺς ἄλλους κατοίκους.

Πρὸς τὴν τάξιν τῶν «Ἀποβλήτων» οἱ Χριστιανοὶ ἱεραπόστολοι ἔστρεψαν εὐθὺς τας προσπαθείας των, ζητοῦντες νὰ ἐμφυτεύσουν εἰς τὴν ψυχήν των τὴν πεποίθησιν, ὅτι ὡς πλάσματα τοῦ Θεοῦ ἦσαν ἄνθρωποι μὲ καθήκοντα πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ μὲ δικαιώματα ἐπὶ τῆς ζωῆς, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι. Ἀλλ' ἔτι περισσότερον, νὰ τοῖς ὑποδείξουν τὸν Χριστὸν ὡς τὸν μόνον Λυτρωτήν, ὅστις μόνος παρέχει ἐλπίδα εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ καὶ διὰ τὴν μέλλουσαν, λυτρώνων αὐτοὺς ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς ἁμαρτίας, πολὺ χειροτέρας τῆς δουλείας τῶν ἀνθρώπων. Ἡ διδασκαλία αὕτη εὗρεν ἔδαφος πρόσφορον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν δυστυχῶν τούτων, καὶ οἱ πνευματικοὶ μόχθοι τῶν ἱεραποστόλων ἐστέφθησαν ὑπὸ τῆς πλουσίας εὐλογίας τοῦ Θεοῦ, Οἱ Ἀπόβλητοι σήμερον, παντοῦ ὅπου ἐκηρύχθη εἰς αὐτοὺς ὁ Χριστός, εἶναι Χριστιανοί. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἔλαβον καὶ ὤθησιν πρὸς τὸν πολιτισμὸν διὰ τῆς ἱδρύσεως σχολείων μεταξὺ αὐτῶν, ὅπου ἡ νεολαία λαμβάνει τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν καὶ ἐργοστασίων, ὅπου ὅλοι δύνανται νὰ ἐκμάθουν τὰς ἀναγκαιοτέρας βιοτεχνίας, ὅπως ζήσωσιν ὡς ἄνθρωποι κοινωνικοὶ εἰς τὸν κόσμον. Ἀνεδείχθησαν δὲ εἰς τὰς τέχνας ταύτας καὶ εἶναι σήμερον ἐπιδέξιοι καὶ φίλεργοι τεχνῖται, ζῶντες δι' ἐντίμου ἐργασίας καὶ ἀπολαμβάνοντες τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἐλπίδα, τὴν ὁποίαν παρέχει ἡ εἰς Χριστὸν πίστις. Ὅταν εἰς αὐτοὺς ἀπεκαλύφθη ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ Πατρὸς καὶ ἡ χάρις καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Σωτῆρος, ὅστις ἐθυσίασε τὴν ζωήν Του ὑπὲρ αὐτῶν, ἐπῆλθεν εἰς αὐτοὺς ἡ ριζικὴ ἐκείνη μεταβολή, ἥτις δὲν πηγάζει ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς, ἀλλ' ἐκ τῆς μεταστροφῆς τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος πρὸς νέαν διεύθυνσιν, πρὸς τὸν Χριστόν. Ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον οὐδεμία ἀνθρωπίνη δύναμις δύναται νὰ προκαλέσῃ.

Αἱ Χριστιανικαὶ κοινότητες τῶν Ἀποβλήτων μετέχουν ὅλαι τῆς ζωῆς τῆς νέας, ἀλλ' ἐκείνη, ἥτις ἔδωκεν ἓν δεῖγμα πρωτοφανὲς μιᾶς ὁμαδικῆς ἀποφάσεως,

ὑποκινουμένης ὑπὸ εὐγνωμοσύνης καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν Χριστόν, εἶναι ἡ κοινότης τῶν Ἀπυβλήτων τῆς πόλεως Μαριαδάμ τῆς μεσημβρινῆς Ἰνδοστάνης. Τόσον ἐνεπλήσθη τὸ πνεῦμα καὶ ἡ καρδία αὐτῶν εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Χριστόν, ὅστις ἐγνώσθη εἰς αὐτοὺς ὡς Σωτὴρ καὶ Κύριος, ὥστε εἷς πόθος τοὺς ἐκυρίευσε—νὰ ἐκδηλώσουν δημοσίᾳ καὶ ὁμαδικῶς τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν καὶ ἀφοσίωσίν των. Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἔτρεφον τὸν πόθον ν' ἀποκτήσουν ναὸν πρὸς λατρείαν, ναὸν ὅστις θὰ ἔμενεν εἰς μαρτύριον τῆς πρὸς τὸν Κύριον εὐγνωμοσύνης αὐτῶν, διὰ τὰ τέκνα τῶν τέκνων των εἰς γενεὰς γενεῶν. Ἐπεθύμησαν δὲ τὸ κτίριον τοῦτο νὰ ἦναι ἀποκλειστικῶς προϊὸν τῆς ἐργασίας των καὶ τῶν θυσιῶν των.

Ἐπὶ σχεδίου Εὐρωπαίου ἀρχιτέκτονος, ἤρχισε πρὸ δεκαετίας τὸ ἔργον τῆς ἀγάπης μιᾶς φυλῆς. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐσταμάτησε πλέον ἢ ἅπαξ, ἐλλείψει χρημάτων, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐπανήρχιζε καὶ ἐβάδιζε σταθερῶς πρὸς ἀποπεράτωσιν. Μετὰ δέκα ἔτη μόχθων καὶ θυσιῶν ἐκ μέρους τῶν Ἀποβλήτων, ἐπερατώθη τὸ περικαλλὲς μνημεῖον τῆς εὐγνωμοσύνης, ἀντὶ ὁλικῆς δαπάνης 7,000 λιρῶν Ἀγγλίας, ἐκ τῶν ὁποίων 2,500 λ. ἐδωρήθησαν ἔξωθεν, ὑπὸ Χριστιανῶν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ, οἵτινες εἶχον παρακολουθήσει μετ' ἐνδιαφέροντος καὶ θαυμασμοῦ τὴν πρώτην ὁμαδικὴν ταύτην προσπάθειαν φυλῆς, ἀναβιωσάσης τόσον ὡς ὀργανισμὸς κοινωνικός, ὅσον καὶ ὡς κοινωνία Χριστιανική.

Φωτογραφία, δημοσιευθεῖσα εἰς τὸ τεῦχος τοῦ Ἰουνίου ἐ. ἔ. τοῦ Λονδινείου ὀργάνου τῆς Φυλλαδικῆς Ἑταιρίας «Ἡ Κυριακὴ κατ' οἶκον», δίδει θαυμασίαν ἄποψιν τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ ναοῦ, ὅστις τῇ ἀληθείᾳ ὑπενθυμίζει μᾶλλον καθεδρικὸν ναὸν ὡς πρὸς τὰς διαστάσεις καὶ τὴν μεγαλοπρέπειάν του. Τὸν νάρθηκα διασχίζουν δύο σειραὶ λιθίνων κιόνων, οἵτινες ὑποβαστάζουν τὰς ἐλαφρὰς ἀψίδας τῆς στέγης, εἰς γραμμὰς πλήρεις χάριτος. Ἡ γενικὴ ἐντύπωσις εἶναι ἡ τοῦ μεγαλείου ἐν τῇ ἁπλότητι. Καὶ τὴν διακόσμησιν τῆς ξυλείας χαρακτηρίζει ἐπεξεργασία τόσον ἐξαισία ἀλλ' ἀπέριττος, ὥστε συναισθάνεταί τις ὅτι αἱ χεῖρες αἵτινες ἐστίλβωσαν τοὺς κίονας καὶ ἐξειργάσθησαν πᾶσαν σπιθαμὴν τοῦ εὐκτηρίου οἴκου, προσέφεραν φόρον ἀγάπης, ἐκφραζομένης διὰ μιᾶς ὑπερτάτης προσπαθείας. Τὸ σύνολον τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀποπνέει τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἀπομονώσεως ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου. καὶ τῆς συγκεντρώσεως τῆς ψυχῆς ἐνλατρείᾳ. Τὴν ἐντύπωσιν αὐτὴν ἐνισχύει καὶ τὸ μεμετρημένον τοῦ φυσικοῦ φωτισμοῦ, διὰ θυρίδων καταλλήλως τοποθετημένων.

Τὴν ἐντύπωσιν αὐτὴν ἐξέφρασεν Ἰνδός τις ἀνήκων εἰς μίαν τῶν ἀνωτάτων τάξεων, ὅστις ἐκ περιεργείας ἐζήτησε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν νεόδμητον ναόν. Ἀφοῦ περιειργάσθη τὸ ὅλον, ἐξῆλθε λέγων: «Θὰ ηὐχόμην νὰ ἦμαι Χριστιανὸς διὰ νὰ λατρεύω εἰς τοιοῦτον ναόν»!

—Ἡ ὑπομονὴ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀμβλύνει τὰς ὀξυτάτας τραχύτητας τῆς ζωῆς. Ἂς μὴ μᾶς λείψῃ λοιπὸν ἡ ὑπομονή.

— Λησμονοῦντες τὸν ἑαυτόν μας, λησμονοῦμεν καὶ νὰ παραπονούμεθα.

— Μὴ διηγῆσαί ποτὲ τὴν εὐτυχίαν τοῦ βίου σου εἰς τοὺς ὀλιγώτερον ἀπὸ σὲ εὐτυχεῖς.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΠΑΡΧΙΩΤΟΥ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ).

Περὶ Μετανοίας.

—Ὑπάρχει μετάνοια, ἥτις πολλάκις προηγεῖται τῆς κατὰ Χριστὸν μετανοίας. Εἶναι κρᾶμα συναισθήσεως κινδύνου καὶ φόβου τιμωρίας. Ἡ ἀληθὴς μετάνοια βασίζεται ἐπὶ τῆς γνώσεως τῆς Θείας ἀγάπης, ἥτις συγχωρεῖ καὶ υἱοθετεῖ· εἶναι γνησία λύπη υἱοῦ διὰ τὴν λύπην, ἣν ἐπροξένησεν εἰς τὴν φιλόστοργον καρδίαν τοῦ Πατρός. Δὲν φοβεῖται δὲ πλέον τὴν τιμωρίαν τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ φοβεῖται μόνον μὴ ὑποπέσῃ εἰς τὸν ἁμαρτίαν. Ἐάν τις δὲν μισήσῃ τὴν ἁμαρτίαν καὶ συναισθανθῇ τὴν ἀπέλπιδά του θέσιν ἀπέναντι τῆς Θείας δικαιοσύνης, ἂς μὴ φαντασθῇ ὅτι μετενόησε κατὰ Χριστόν.

— Διὰ νὰ ἀποκαλύψῃ ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον ὁποῖος πρέπει νὰ ἦναι, ἀνάγκη πρῶτον νὰ τοῦ ἀποκαλύψῃ ὁποῖος εἶναι πραγματικῶς.

Ὦ Θεέ, ἀφαίρεσον τὸ κάλυμμα τὸ ὁποῖον μοῦ ἀποκρύπτει τὴν καρδίαν μου, ὁποία εἶναι, καὶ ἀφαίρεσον ἀπ' ἐκεῖ τὴν ὑπερηφάνειαν, τὸ Ἐγὼ καὶ τὸν κόσμον, καὶ γράψον ἐκεῖ ὅλους Σου τοὺς νόμους, Σὲ ἱκετεύω.

—Ἡ κατὰ Νόμον μετάνοια μᾶς φέρει μέχρι τοῦ Σταυροῦ. Ἡ Εὐαγγελικὴ μετάνοια ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Σταυρόν. Αὐτὴ μόνη εἶναι γνησία, τελεσφόρος καὶ μόνιμος.

Περὶ τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς.

— Τὸ μέγα λάθος τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, ἡ αἰτία ὅλης τῆς κακίας καὶ τῆς δυστυχίας τοῦ κόσμου, εἶναι ὅτι ζητοῦμεν νὰ εὕρωμεν ἐδῶ τὴν εὐτυχίαν, καὶ μάλιστα τὴν ζητοῦμεν ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ πράγματα τῆς ζωῆς.

— Οἱ πειρασμοὶ εἶναι μέσον τελειοποιήσεως τοῦ χαρακτῆρος καὶ ἐνίσχυσις τῆς θελήσεώς μας. Ἔρχονται κατὰ Θείαν παραχώρησιν, ὅπως ἀφοῦ τοὺς ὑπερνικήσωμεν, λάβωμεν καὶ ἀνωτέραν ἀμοιβήν.

—Ὁσάκις ὁ Θεὸς εἴπῃ «Μὴ πράξῃς τοῦτο», τὸ τέκνον του εὐθεὶς ἀπαντᾷ «Δὲν θὰ τὸ πράξω». Ὅταν δὲ λέγῃ «Τοῦτο πρᾶξον», τὸ τέκνον, ἀδιαφοροῦν πρὸς τὰς κοσμικὰς συνθήκας, πρὸς τὰς δυσκολίας καὶ πρὸς τοὺς κινδύνους, ἀπαντᾷ «Θὰ τὸ πράξω» καὶ ἐν τῇ ὑπακοῇ εὑρίσκει τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν παρὰ Θεοῦ ἀρωγήν.

— Θεέ μου, δός μου τὴν σταθερότητα τῆς θελήσεως, διὰ νὰ σκέπτωμαι καὶ νὰ πράττω τὰ πάντα ἀποβλέπων μόνον εἰς τὴν Σὴν ἔγκρισιν, ἀδιαφορῶν δὲ διὰ τὴν κατάκρισιν ἢ τὴν περιφρόνησιν τοῦ κόσμου καὶ τὴν εὔνοιαν τῶν ἀνθρώπων

— Μυριάδες εἰλικρινῶν ἀνθρώπων ὑπέβαλαν τὸ σῶμά των εἰς κακουχίας καὶ βασανιστήρια, διὰ νὰ εὐαρεστήσουν τὸν Θεόν. Ἀλλ' αἱ τοιαῦται τιμωρίαι, τὰς ὁποίας ἐπιβάλλουν οἱ ἴδιοι εἰς ἑαυτούς, εἶναι πολλάκις μία λεπτὴ καὶ ἀνεπαίσθητος μορφὴ ὑπερηφανίας καὶ πεισμονῆς.

— Τί ὠφελεῖταί τις ἂν διαρκῶς ἀποφασίζῃ νὰ συνταχθῇ μὲ τὸν Χριστόν, οὐδὲν δὲ πράττῃ ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ ὀνόματος Αὐτοῦ;

—Ἐὰν εἴχομεν ἐσωτερικὴν γαλήνην, αἱ ἐξωτερικαὶ προστριβαὶ δὲν θὰ μᾶς ἠνόχλουν καὶ τέλος θὰ ἔπαυον νὰ ὑπάρχουν δι' ἡμᾶς.

—Δύο μεγάλαι τάξεις ἀνθρώπων ὑπάρχουν—οἱ ζῶντες διὰ τὸν κόσμον τοῦτον καὶ οἱ ζῶντες διὰ τὴν αἰωνιότητα. Ἐπίγειος ζωὴ καὶ αἰωνιότης εἶναι δύο στάδια μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ὑπάρξεως. Εἴθε ἕκαστος νὰ κατανοήσῃ ὅτι δύναται ἀπὸ τοῦδε νὰ ἀρχίσῃ τὴν ζωὴν τῆς αἰωνιότητος.

—Ὅταν ὑποταγῇ ἅπαξ διὰ παντὸς τὸ θέλημα ἡμῶν πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, πόσον θὰ ἤμεθα ἐλεύθεροι, κύριοι τοῦ ἑαυτοῦ μας πᾶσαν ὥραν καὶ στιγμήν! διότι οὐδὲν κακὸν δύναται νὰ πλησιάσῃ τοὺς ζῶντας ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ Ὑψίστου.

—Ἀληθὴς εἰρήνη τῆς ψυχῆς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ χωρὶς πιστὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος καὶ σταθερὰν ἀποστροφὴν πρὸς πᾶσαν ἁμαρτίαν.

—Συνείδησις εὐαίσθητος εἶναι μέγιστον ἀγαθόν, διότι εὐθὺς διακρίνει τὸ πονηρὸν καὶ αὐτοστιγμεὶ στρέφεται ἀπὸ τοῦτο, ὅπως ὁ ὀφθαλμὸς κλείει αὐτομάτως ἀπέναντι κόκκου κονιορτοῦ.

—Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀπολαύσῃ τὸν Θεὸν εἰμὴ καθ' ὅσον Τὸν ἀγαπᾷ. Οὔτε δύναται νὰ τὸν ἀγαπήσῃ, εἰμὴ καθ' ὅσον Τὸν γνωρίζει. Οὔτε δύναται νὰ Τὸν γνωρίσῃ εἰμὴ μόνον διὰ τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μόνον διὰ τοῦ Πνεύματος Αὐτοῦ.

— Καταλαμβάνω διατὶ μένω στάσιμος ἐν τῇ πνευματικῇ μου ζωῇ. Διότι δὲν τρέφομαι ἀδιακόπως ἀπὸ τὸν Χριστόν.

—Ἡ γῆ θὰ ἦτο παράδεισος ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἐγνώριζε πῶς νὰ τὴν ἀπολαύσῃ. Ἀντὶ τούτου, τὴν καθιστᾷ κόλασιν διὰ τῆς ἐμμονῆς του εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὰ πάθη του.

—Ἡ ζωὴ αὕτη θὰ ἦτο οὐρανὸς ἐπὶ τῆς γῆς, ἐὰν ἐδιοικεῖτο ὑπὸ τοῦ Θείου θελήματος. Ὁ οὐρανὸς τότε θὰ ἤρχιζεν ἀπὸ τὴν γῆν διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν οὐρανὸν τῆς αἰωνιότητος.

Περὶ ὑποταγῆς.

—Ἀκούομεν διαρκῶς νὰ λέγουν: «Γενηθήτω τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ». Ἀλλ' ὀλίγοι τὸ κατανοοῦν καὶ ὀλιγώτεροι ἀκόμη τὸ λέγουν συναινοῦντες ἐνδομύχως εἰς τοῦτο.

—Ἐὰν ἤμεθα πράγματι ὑποτεταγμένοι εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὰ μηδαμινὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα τώρα μᾶς στενοχωροῦν, δὲν θὰ ὑπῆρχον κἂν δι' ἡμᾶς

—Ἡ εἰλικρινὴς ἐγκάρδιος ὑποταγὴ εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, εἰς ὅλας τὰς συμφορὰς τοῦ ἐπιγείου βίου, δὲν εἶναι ἔργον ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ χορηγεῖται ἄνωθεν εἰς τοὺς ὑποτασσομένους.

Περὶ προσευχῆς.

— Οὐδεμία εἰλικρινὴς προσευχὴ χάνεται, ἔστω καὶ ἂν ἐλησμονήθη ἀπὸ ἡμᾶς.

—Τὰς ἱκεσίας μου τὰς παραδίδω εἰς χεῖρας τοῦ Χριστοῦ, τοῦ συνηγόρου τῶν πιστευόντων εἰς Αὐτόν.

Προσευχὴ εἶναι ἡ συναίσθησις ἀνάγκης καὶ ἡ μετὰ πεποιθήσεως ἱκεσία ὅπως πληρωθῇ ἡ ἀνάγκη αὕτη. Χωρὶς αὐτὰ τὰ δύο προσόντα κάθε δέησις εἶναι αὐταπάτη καὶ ἀνειλικρίνεια πρὸς τὸν Θεόν.

—Ἂν ἤμεθα Χριστιανοί, ἡ σκέψις μας θὰ συνᾴδῃ πρὸς τὰς προσευχάς μας

Ο ΑΘΛΗΤΗΣ ΤΩΝ ΦΙΛΙΠΠΩΝ

Διήγημα τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 21ον

Ὁ Μάρκος, κάτωχρος καὶ παγωμένος ἐκ τῆς προσβολῆς, τὴν ὁποίαν τοῦ ἔκαμεν ὁ Νέρων, ἐπερίμενε τὸν Ἕκτορα εἰς τὴν μικρὰν βιβλιοθήκην. Χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν, ἔδεσε πάλιν τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ φίλου του, καὶ τὸν ὡδήγησε διὰ τοῦ μυστικοῦ διαδρόμου μέχρι τῆς ἐξωτερικῆς αὐλῆς. Ἐκεῖ ἀπέσυρε τὸ μανδήλιον καὶ μόνον τότε ὡμίλησε:

— «Λοιπόν, πρόκειται νὰ δολοφονηθῇ;»

Ὁ Ἕκτωρ ἐσκίρτησεν εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς ἀπαισίας λέξεως, ἥτις ἐξέφραζε καθαρὰ τὴν σημασίαν τῆς διαταγῆς, τήν ὁποίαν τοῦ εἶχε δώσει ὁ Νέρων.

— «Αὐτὸ κατ᾽ οὐσίαν εἶναι ἡ διαταγή, ἀπήντησεν»· «ἐγὼ πρέπει νὰ συνοδεύσω τὴν Ἀγριππίναν μὲ ἀπόσπασμα τῆς φρουρᾶς, καὶ ἂν κατὰ τὴν πορείαν ἔλθουν εἰς ῥῆξιν οἱ ἄνδρες μου μὲ τοὺς ἰδικούς της, θὰ ὑπερισχύσουν οἱ ἰδικοί μου»

— «Καὶ ἔπειτα;»

— «Ἔπειτα, φυσικά, γυναῖκες μεταξὺ στρατιωτῶν ποῦ μάχονται τί θὰ γίνουν εἰς τὴν ἀναστάτωσιν; Θὰ φονευθοῦν. Ἐγὼ δὲ θὰ καταβάλω εὐκόλως τοὺς συνοδοὺς τῆς Σεβαστῆς καὶ θὰ τοὺς ἐπαναφέρω ἐδῶ νὰ τιμωρηθοῦν διὰ τὸν φόνον, ἐνῷ οἱ ἰδικοί μου θὰ λάβουν ἀνὰ ἕνα σηστέρτιον ἕκαστος, ὡς ἀμοιβὴν διὰ τὴν γενναίαν, ἂν καὶ ἀνωφελῆ, ὑπεράσπισιν τῆς Βασιλομήτορος». Τὰς λέξεις αὐτὰς ἐπρόφερεν ὁ Ἕκτωρ μηχανικῶς ὡς μαθητὴς ἀπαγγέλλων μάθημα.

— «Αὐτὸ τὸ σχέδιον ποτὲ δὲν ἐφύτρωσεν ἀπὸ τὸ μυαλὸ τοῦ Νέρωνος», ὑπέλαβε μετὰ στιγμὴν ὁ Μάρκος· «ἀσφαλῶς εἶναι σχέδιον τοῦ Τιγελλίνου, ὁ ὁποῖος τρέφει μῖσος ἄσπονδον πρὸς τὴν Σεβαστήν.. .Καὶ τί λαμβάνει ὁ γενναῖος ἑκατόνταρχος δι᾽ ὅλην αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν;» ἠρώτησεν εἰρωνικῶς μειδιῶν.

— «Δέκα σηστέρτια» ἀπήντησεν ὁ Ἕκτωρ μὲ ἀηδίαν... «Ὦ! τὰς λόγχας τῶν βαρβάρων τὰς ἀντιμετωπίζω μὲ χαράν,... ἀλλὰ δολοφονίαν!».

Ὁ Μάρκος ἐφαίνετο ὅτι ἠκολούθει κάποιαν ἰδιαιτέραν σκέψιν.

— «Ξεύρεις;» εἶπε, «Δὲν πιστεύω νὰ ἦναι εἰς ὅλο τὸ Παλάτι παρὰ ἕνας μόνον ἄνθρωπος ποῦ δὲν ἀγοράζεται μὲ τὸν χρυσὸν τοῦ Νέρωνος!»

— «Ποῖος εἶν᾽ αὐτός;» ἠρώτησε ζωηρῶς ὁ Ἕκτωρ.

— «Κάποιος ἀξιωματικὸς ποῦ ἦλθε μὲ ἔγγραφα ἀπὸ τοὺς Φιλίππους. Λέγε-

ται Μάξιμος. Ἕνας ὑψηλόσωμος, μὲ παράστασιν γενναίου στρατιώτου καὶ μὲ βλέμμα ὅπου λάμπει ἡ τιμή. Ὡς ἠξεύρεις, ὁ Νέρων εὑρίσκει ἰδιάζουσαν εὐχαρίστησιν εἰς τὸ νὰ τρομοκρατῇ πρὸ παντὸς τοὺς ἐπαρχιώτας, Ἤρχισε λοιπὸν μὲ τὴν πειρακτικήν του πονηρίαν νὰ ἐρωτᾷ τὸν Μάξιμον περὶ τῆς αἱρέσεως τῶν Χριστιανῶν εἰς τοὺς Φιλίππους. «Μανθάνω», τοῦ εἶπε, «ὅτι ἡ νέα αὐτὴ θρησκεία ἔχει ἐξαπλωθῇ ἐκεῖ σημαντικῶς—ὅτι ἔχουν οἱ Χριστιανοὶ ἐκκλησίαν πολυμελῆ καὶ ἀνθηράν... Πῶς συμβαίνει αὐτό;» Ὁ Μάξιμος τοῦ ἀπήντησε μὲ ὅλον τὸν σεβασμόν, ὅτι ἦτο πράγματι ἀνθηρὰ ἡ κατάστασις τῶν Χριστιανῶν εἰς τοὺς Φιλίππους καὶ ὅτι τοῦτο ὠφείλετο εἰς τὰς προσπαθείας μερικῶν εὐσεβῶν ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι ἦλθον καὶ ἐκήρυξαν τὴν νέαν θρησκείαν καὶ πολλοὺς ἔφεραν εἰς τὸν Χριστόν·

Τότε ὁ Νέρων εἶπεν ὅτι ὅλα αὐτὰ καθιστοῦν τὴν Χριστιανικὴν κοινότητα τῶν Φιλίππων ὕποπτον. Καὶ προσέθεσεν: «Ἀπαιτοῦμεν ὅπως σεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες λάβετε μέτρα σύντονα καὶ καταστείλετε τὴν πρόοδον αὐτῆς τῆς νέας αἱρέσεως ἡ ὁποία εἶναι ἐχθρικὴ πρὸς τὴν ἐξουσίαν μας. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τοὺς «εὐσεβεῖς» ἐκείνους ἄνδρας, ἂν ὁμοιάζουν ἐκεῖνον τὸν Παῦλον, ποῦ ἀκούεται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὡς διεγείρων τὸν κόσμον κατὰ τῶν ἀρχῶν καὶ τῆς ἐξουσίας Μου, νὰ λείψουν καὶ αὐτοὶ καὶ τὸ καλόν των. Καταπνίξατε μὲ χεῖρα στιβαρὰν κάθε κίνημα ἀνταρσίας!»

Καὶ τί νομίζεις ὅτι τοῦ ἀπήντησεν ὁ Μακεδών; Εἶπε: «Τότε ἂς διορίσῃ ὁ Καῖσαρ ἄλλον εἰς τὴν θέσιν μου, διότι ἐγώ, ὁ Μάξιμος, εἶμαι Χριστιανός!»

Ἡ ἀπάντησις αὐτὴ ἐτάραξεν ὅλους τοὺς παρόντας, καὶ αὐτὸς ὁ Νέρων ἀνεσκίρτησεν ἐπὶ τοῦ θρόνου του. Ὅλοι ἐπερίμεναν νὰ ἀκούσουν διαταγὴν φυλακίσεώς τοῦ τολμηροῦ ἀξιωματικοῦ. Ἀλλὰ πρὸς κατάπληξιν ὅλων, ὁ Νέρων ἤρχισε νὰ γελᾷ ἀφελέστατα καὶ ἀπὸ καρδίας! Καὶ ἀπήντησε:

— «Φαίνεσαι πῶς δὲν κατέχεις τὰς συνηθείας τῶν βασιλικῶν αὐλῶν, καλέ μου ἐπαρχιῶτα! Ὁ Καῖσαρ διορίζει ὅποιον καὶ ὅπου θέλει. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, σύ, ὁ Μακεδὼν Μάξιμος, εἶσαι ὁ κάτοχος τῆς θέσεως αὐτῆς καὶ ὀφείλεις νὰ ἀσκήσῃς τὴν ἐξουσίαν σου ὑπὲρ Ἡμῶν, ἐν πάσῃ δικαιοσύνῃ». Ὁ Μάξιμος ὑπεκλίθη, ἀλλ' ἐγὼ δὲν ἤξευρα ἂν θὰ ἐπεχείρει νὰ προσθέσῃ καὶ ἄλλα εἰς ὅσα εἶχε 'πῆ· Ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ τὸν εἶχα συνοδεύσει μέχρι τῆς αἰθούσης τοῦ Αὐτοκράτορος, ἔσπευσα νὰ τοῦ κάμω νεῦμα νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ, καὶ ἔτσι τὸν ἀπεμάκρυνα Δὲν εἶχα ὄρεξιν νὰ ἀκούσω διαταγὴν φυλακίσεως καὶ βασανισμοῦ τοῦ ἀφελοῦς αὐτοῦ ἐπαρχιώτου, ὅταν ἡ ἐπιείκεια ἡ στιγμιαία τοῦ Νέρωνος θὰ μετεβάλλετο εἰς ὀργήν. Ὅταν ἐβγήκαμεν ἔξω, τὸν ἐπέπληξα δριμύτατα».

— «Δι' ὄνομα τοῦ Διός», τοῦ λέγω ὅταν εὑρέθημεν εἰς μέρος ὅπου κανεὶς δὲν μᾶς ἤκουε, «Πῶς ἐτόλμησες νὰ ἐκστομίσῃς ὅσα εἶπες; Δὲν ἐξεύρεις ὅτι διὰ πολὺ μικροτέραν αἰτίαν ἐρρίφθησαν ἄνθρωποι εἰς τοὺς λέοντας;»

— «Καὶ τί σοῦ ἀπήντησε; ἠρώτησε μὲ ζωηρὸν ἐνδιαφέρον ὁ Ἕκτωρ.

— «Χωρὶς διόλου νὰ ταραχθῇ μοῦ ἀπήντησεν ὅτι τὸ ἐγνώριζεν, ἀλλ' ὅτι δὲν ἐφοβεῖτο, διότι ὁ Κύριος, τὸν ὁποῖον λατρεύει, εἶναι ἰσχυρότερος ἀπὸ τὸν Νέρωνα· Μόνον δὲ εἰς Ἐκεῖνον ἐννοεῖ νὰ ὑπακούῃ!»

— «Ἂς ἦναι. Ἀλλὰ περίεργον πῶς τὸ πῆρε ἔτσι μαλακὰ τὸ πρᾶγμα ὁ Νέρων. Δὲν συνειθίζει νὰ ἦναι τόσον ἐπιεικής!»

— «Πράγματι! Ἀλλ' ἔμαθα ἀργότερα ὅτι εἶπεν εἰς τὸν μυστικοσύμβουλόν του Βοῦρρον, ὅτι εἶχε τόσον ἀηδιάσει τὰς κολακείας καὶ τὰ λιβανίσματα τῶν αὐλικῶν, ὥστε τὸ θάρρος αὐτοῦ τοῦ ἐπαρχιώτου τοῦ ἐφάνη μᾶλλον εὐχάριστον. Καὶ παρατηρεῖς ὅτι τὸν ἀφῆκε νὰ φύγῃ μὲ αὐτὴν τὴν γενικὴν νουθεσίαν, χωρὶς νὰ προσθέσῃ καμμίαν συγκεκριμένην ὁδηγίαν ὡς πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς τῶν Φιλίππων;»

— «Αὐτὸς ὁ Μάξιμος εὑρίσκεται ἀκόμη ἐδῶ; Θὰ ἤθελα νὰ τὸν γνωρίσω, πρῶτον διότι θαυμάζω τὸν χαρακτῆρά του—ἔπειτα εἴμεθα καὶ συμπατριῶται», εἶπεν ὁ Ἕκτωρ.

— «Ναί, εἶναι ἐδῶ καὶ κατοικεῖ εἰς ἕνα ἀπὸ τοὺς πύργους τοῦ Παλατίου. Θὰ σοῦ τὸν δείξω. Ἀλλὰ δὲν θὰ σοῦ μείνῃ καιρός, ἂν πραγματοποιηθῇ αὐτὴ ἡ ἀναχώρησις τῆς Σεβαστῆς!»

— «Ἔχω ἔμπιστον ἄνδρα ποῦ θὰ μὲ εἰδοποιήσῃ ἅμα ἡ ὥρα ἀποφασισθῇ. Ἐγὼ ὅμως πρέπει νὰ τὸν ἀναμένω εἰς τὰ διαμερίσματά μου».

— «Λοιπόν, μεῖνε ἐδῶ καὶ θὰ σοῦ φέρω τὸν Μάξιμον».

— «Πόσην καλωσύνην μοῦ δεικνύεις πάντοτε, ἀγαπητὲ φίλε!» ἀνεφώνησε συγκεκινημένος ὁ Ἕκτωρ.

— «Αὐτὴν τὴν καλωσύνην μοῦ τὴν ξεπληρώνεις, νομίζω, κάθε φορὰν ποῦ μ' ἀφίνεις νὰ σὲ βάλω κάτω εἰς τὴν πάλην. Δὲν εἶναι ἔτσι;» εἶπε γελῶν ὁ Μάρκος, ἐνῷ ἀπεμακρύνετο.

Μετὰ παρέλευσιν ἐλαχίστης ὥρας, ὁ μικρὸς θαλαμηπόλος τοῦ Ἕκτορος ἀνήγγειλε μὲ τὸν ἐπισημότερον τρόπον καὶ μὲ βαθυτάτην ὑπόκλισιν τὸν πραίτορα Μάρκον καὶ τὸν ξένον ἀξιωματικόν. Ὁ Ἕκτωρ ἔσπευσε νὰ τοὺς ὑποδεχθῇ, μόλις δὲ ἀντίκρυσε τὸν Μάξιμον, ᾐσθάνθη μίαν ἀσυνήθη συγκίνησιν. Δὲν ἤργησαν νὰ ἀρχίσουν συνομιλίαν, ἥτις διὰ τὸν Ἕκτορα ἦτο πλήρης ἐνδιαφέροντος. Ἠρώτα καταλεπτῶς περὶ τῶν Φιλίππων καὶ τῶν ἐκεῖ πολλῶν του γνωρίμων. Εἰς μίαν δὲ στιγμήν, διέκοψε τὰς ἐρωτήσεις καὶ ἔμεινε σύννους. Ἀνεστέναξε βαθέως,

— «Ἤμην πολὺ εὐτυχὴς ἐκεῖ», εἶπε· «Ποτὲ δὲν θὰ ἔφευγα, ἂν δὲν ἔχανα τὴν ἀδελφήν μου».

— «Ἀπέθανε μικρά;»

— «Δὲν ἀπέθανε—ἴσως ἔπρεπε μᾶλλον νὰ εἴπω ὅτι ηὐχόμην νὰ εἶχε ἀποθάνει.... Ἐχάθη, καὶ οὐδέποτε ἠμπόρεσα νὰ ἀνεύρω τὰ ἴχνη της!» Καὶ προχωρήσας ὁ Ἕκτωρ διηγήθη εἰς τοὺς δύο συνομιλητάς του τὰ περιστατικὰ τῆς ἀποφράδος ἐκείνης νυκτός. Τὸν ἤκουον μὲ προσοχήν—ὁ ξένος μάλιστα, μὲ τὸ διαπεραστικόν του βλέμμα καρφωμένον ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Ἕκτορος, εἶχεν ἔκφρασιν ἀπορίας, ἥτις βαθμηδὸν μετεβάλλετο εἰς πεποίθησιν.

— «Αὐτὰ συνέβησαν πρὸ ἓξ ἐτῶν;» διέκοψεν ὁ Μάξιμος. «Πῶς ὠνομάζετο ἡ ἀδελφή σου;»

— «Ἐλπινίκη».

— «Ἐλπινίκη!» ἀνέκραξεν ὁ Μακεδών, ὅστις εὑρέθη ἤδη ἐπὶ ποδός, κατεχόμενος ὑπὸ ἀκατασχέτου συγκινήσεως. «Λοιπὸν σὺ εἶσαι ὁ Ἕκτωρ!» εἶπε καὶ ἀγκάλιασε τὸν Ἕκτορα.

— «Ἀδελφέ μου!» ἐφώναξε, «μάθε ὅτι ἡ ἀδελφή σου ζῇ καὶ εἶναι εὐτυχής. Εἶναι σύζυγός μου ἀγαπητὴ καὶ τιμημένη!»

Ἡ αἰφνιδία εἴδησις ἐφαίνετο ὅτι ἀφήρεσεν ἀπὸ τὸν Ἕκτορα τὴν δύναμιν νὰ ἀρθρώσῃ καὶ μίαν λέξιν. Ἔμεινεν ἄναυδος, μὴ δυνάμενος νὰ πιστεύσῃ τὴν μαρτυρίαν τῶν αἰσθήσεών του. Μόνον δὲ αἱ ζωηραὶ ἐπιβεβαιώσεις ἐκ μέρους τοῦ Μάρκου τὸν ἐπανέφεραν εἰς ἑαυτόν.

—«Δὲν σοῦ τὸ ἔλεγα πάντοτε, Ἕκτωρ, ὅτι ἡ ἀδελφή σου χωρὶς ἄλλο εἶχε εὕρει προστασίαν καὶ φιλοξενίαν εἰς καμμίαν ἐνάρετον οἰκογένειαν; ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὴν εἶχον ἀπαγάγει καὶ εἰς τὸ διάστημα τόσων ἐτῶν νὰ μὴ κατώρθωσε νὰ σᾶς στείλῃ καμμίαν εἴδησιν; Ἐπὶ τέλους ὁμίλησε! ξύπνησε! καὶ ἄκουσε πόσα ἔχει ἀκόμη νὰ σοῦ εἰπῇ ὁ Μάξιμος διὰ τὴν Ἐλπινίκην». Ἀλλ' ἡ συγκίνησις εἶχε φέρει εἰς τὸν ὀργανισμὸν τοῦ Ἕκτορος τόσον ἰσχυρὸν κλονισμόν, ὥστε μόνον διὰ τῆς κεφαλῆς ἠδυνήθη νὰ νεύσῃ, ὅπως ἐξακολουθήσῃ ὁ Μάξιμος, ἀπαντῶν εἰς τὰς ραγδαίας ἐρωτήσεις τοῦ Μάρκου.

Ὅταν τέλος συνελθὼν ὁ Ἕκτωρ ἔγεινεν ἐνήμερος ὅλων τῶν συμβάντων τῶν ἐτῶν ἐκείνων καὶ κατενόησεν ὅτι ἡ σωτηρία τῆς ἀδελφῆς του, ἡ προστασία καὶ συντήρησις καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ εὐτυχὴς ἀποκατάστασίς της ὠφείλοντο εἰς τοὺς περιφρονημένους Χριστιανοὺς καὶ μόνον εἰς αὐτούς, συνεκινήθη βαθύτατα καὶ τότε εἰς τὴν μνήμην του ἐπανῆλθον αἱ σκηναὶ τῆς νυκτὸς ἐκείνης εἰς τὸ δεσμωτήριον τῶν Φιλίππων—ὁ σεισμὸς ὅστις ἀπηλευθέρωσε τοὺς δεσμώτας, ἐκριζώσας τὰ δεσμά των, ἡ ὑπέροχος ἀταραξία τοῦ Παύλου καὶ τοῦ συντρόφου του καὶ οἱ λόγοι παρηγορίας καὶ ἐλπίδος, οἵτινες ἠκούσθησαν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. Ὅλαι αἱ ἐντυπώσεις ἐκεῖναι, πρὸ πολλοῦ λησμονηθεῖσαι, ἐπανῆλθον ὡς μία πνοὴ ζωογόνος ἀτμοσφαίρας καθαρᾶς, πεπληρωμένης ἀγάπης, συμπαθείας, εὐθύτητος καὶ πίστεως. Τὸν ἀπεκάλυψεν εἰς ἑαυτόν, ἐν ὅλῃ του τῇ καταπτώσει τῇ ἠθικῇ· καὶ ἰδὼν ἑαυτόν, ἀπεστράφη καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν προτέραν του ζωὴν ἐκ βάθους ψυχῆς.

Κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τῆς ἀναγεννηθείσης στοργῆς καὶ τρυφερότητος, ἡ ψυχή του ἀπετροπίασεν ἑαυτήν. Καθ' ἣν ὥραν ᾐσθάνετο ἀναβλύζουσαν τὴν χαρὰν τῆς ἀδελφικῆς συναντήσεως, τὸ φάσμα τοῦ στυγεροῦ ἐγκλήματος, τὸ ὁποῖον διετάσσετο νὰ ὑποβοηθήσῃ, ἐγείρετο ἀπαίσιον μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς εὐτυχίας. Ἡ σκέψις κατήντα ἀνυπόφορος. Θρόμβοι ψυχροῦ ἱδρῶτος ἐγέμισαν τὸ μέτωπόν του. Ὅταν δὲ ὁ μικρὸς θαλαμηπόλος ἀνήγγειλε τὸν ἀναμενόμενον ἐκ τοῦ Παλατίου ἀγγελιαφόρον, ὁ Ἕκτωρ ἀνεπήδησεν ἔξαλλος: «Ἀδύνατον!» ἐφώναξε». Δὲν ἠμπορῶ, δὲν θέλω νὰ τὸ πράξω!» Καὶ ὥρμησεν ἔξω τοῦ δωματίου, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ βλέμματος τῶν φίλων του—βλέμματος ἀπορίας τοῦ Μαξίμου, ἀνησυχίας δὲ τοῦ Μάρκου.

Μετά τινα λεπτὰ ἐπανῆλθεν . . . . ἄλλος ἄνθρωπος! Ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου του, ἡ ὅλη του ἐμφάνισις ἐμαρτύρουν μεταβολὴν ψυχικὴν—ἀνακούφισιν καὶ χαράν.

—«Ἀπέφυγα μίαν ὑποχρέωσιν ποῦ μὲ ἐφόβιζεν!»—εἶπεν ἀποτεινόμενος εἰς τὸν Μάξιμον. Εἰς δὲ τὸν Μάρκον προσέθεσε χαμηλοφώνως: «Δὲν ἀναχωρεῖ. Οἱ

χωρεῖ. Οἱ χρησμοὶ δὲν ἦσαν εὐνοϊκοί». Ὁ Μάρκος ἠννόησε καὶ μειδίαμα ἀνακουφίσεως ἔλαμψεν εἰς τὸ πρόσωπόν του. Εἰς τὸν Μάξιμον δὲ εἶπεν ἁπλῶς:

—«Ἰδοὺ ἕνα ἀκόμη δεῖγμα τοῦ εὐμεταβλήτου τῶν ἀποφάσεων τῆς γυναικός. Εὐτυχῶς ποῦ βγῆκε σὲ καλὸ αὐτὴν τὴν φοράν!» Καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν Ἕκτορα προσέθεσε:

—«Χαίρω ὅτι θὰ κοιμηθῇς ἥσυχος ἀπόψε».

Ὁ Ἕκτορ τὸν ηὐχαρίστησε διὰ νεύματος καὶ πρὸς τὸν Μάξιμον εἶπεν:

—«Αὔριον θὰ σὲ συνοδεύσω μέσα εἰς τὸ πλοῖον, ἀλλὰ πρῶτον θὰ ἔλθῃς νὰ προγευματίσωμεν μαζύ, νὰ γνωρίσῃς τὴν σύζυγόν μου καὶ τὰ παιδάκια μου καὶ νὰ δεχθῇς ὅσα μικρὰ δῶρα ἠμπορέσωμεν νὰ ἑτοιμάσωμεν εἰς αὐτὸ τὸ μικρὸν διάστημα διὰ τὴν ἀγαπητήν μου Ἐλπινίκην. . . .» Μετὰ μικρὰν σιωπὴν δὲ προσέθεσε:

—«Καὶ ἀπόψε, ἀδελφέ μου, ὅταν προσευχηθῇς εἰς τὸν Θεὸν ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ, νὰ μὲ μνημονεύσῃς, διότι μὲ περιστοιχίζουν ἀπ᾿ ὅλα τὰ μέρη πειρασμοί· —ἡ ζωὴ ἑνὸς στρατιώτου, ποῦ κρέμεται ἀπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ κυρίου του, δὲν εἶναι εὔκολον πρᾶγμα».

—«Τὰ ἔχω περάσει ὅλα, ἀγαπητὲ Ἕκτωρ», εἶπεν ὁ Μάξιμος, «ἐνόμιζα ἄλλοτε ὅτι ἤμην μᾶλλον ὑπόδουλος ἀπὸ τοὺς πραγματικοὺς δούλους. Ἀλλὰ τώρα ὅλα αὐτὰ ἤλλαξαν. Πράττω ἐκεῖνο ποῦ ξεύρω ὅτι εἶναι ὀρθὸν καὶ κανεὶς καὶ οὔτε αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ,—δὲν ἠμπορεῖ νὰ μὲ ἀναγκάσῃ νὰ πράξω τὸ ἀντίθετον».

—«Θαυμάζω τὸ θάρρος σου! Ἐδῶ ἡ ἐλαχίστη ὑπόνοια ἀνταρσίας τιμωρεῖται μὲ δαρμοὺς καὶ βασανιστήρια».

—«Γνωρίζω τὸν κίνδυνον ποὺ διατρέχω, ἀλλὰ δὲν στηρίζομαι εἰς τὴν ἰδίαν μου δύναμιν· ὅ,τι κάμνω, τὸ κάμνω μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἐνδυναμοῦντός με Χριστοῦ. . . . . Πόσον θὰ ἤθελα νὰ ἦτο δυνατὸν νὰ συνομιλήσῃς δι᾿ αὐτὸ τὸ ζήτημα μὲ τὸν ἀγαπητόν μας ἰατρὸν Λουκᾶν, καὶ μὲ τὴν γλυκυτάτην μας ἀδελφὴν Ἐλισάβετ —τὴν προστάτιδα τῆς ἀδελφῆς σου Ἐλπινίκης. Θὰ ἐννοοῦσες καλλίτερα τί θέλω νὰ εἴπω, διότι ἐγὼ δὲν ἔχω λόγον· εἶμαι ἕνας ἁπλοῦς στρατιώτης συνειθισμένος νὰ ἐνεργῶ, καὶ νομίζω ὅτι ἔτσι καλλίτερα τιμῶ τὸν Χριστόν. Ἐκεῖνοι ὅμως ποῦ σοῦ ὠνόμασα, ὄχι μόνον μὲ ἔργα ἀλλὰ καὶ διὰ καταλλήλων λόγων Τὸν τιμοῦν.

Ἐκεῖνο ὅμως ποῦ ἠμπορῶ νὰ κάμω, εἶναι νὰ προσευχηθῶ. Θὰ προσεύχωμαι, ἀδελφέ μου, ὅπως καὶ μᾶς ἐδίδαξεν ὁ Κύριός μας νὰ προσευχώμεθα, νὰ μὴ ἔρχεσαι εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ νὰ σώζεσαι ἀπὸ τὸ πονηρόν. Σὺ δὲ μόνον ἔσο ἕτοιμος νὰ δέχεσαι τὴν βοήθειαν καὶ τὴν εὐλογίαν Αὐτοῦ».

(ἀκολουθεῖ)

— Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ζυγαριά· ὅσον τὴν χαμηλώνεις ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἀνεβαίνει ἀπὸ τὸ ἄλλο.

— Τὰς ὕβρεις γράφετέ τας εἰς τὴν ἄμμον, τὰς εὐεργεσίας εἰς τὸ μάρμαρον.

— Ζήτει πάντοτε νὰ εἶσαι χρήσιμος. Μερικοὶ ζητοῦν νὰ γίνουν ἀπαραίτητοι. Τοῦτο ὅμως εἶναι ἐγωϊσμός.

— Οἱ ἔχοντες τὰ περισσότερα ἐλαττώματα εἶναι ἐκεῖνοι, ποῦ πρῶτοι παρατηροῦν τὰ ἐλαττώματα τῶν ἄλλων.

Μετ' εἰλικρινοῦς θλίψεως ἐμάθομεν τὸν θάνατον, ἐπισυμβάντα ἐν Σύρῳ τῇ 19 Μαΐου ἐ, ἔ., τοῦ ἀρχιμανδρίτου ***Χριστοφόρου Δεσύπρη****, Ἱεροκήρυκος τοῦ Νομοῦ Κυκλάδων καὶ διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ «Κατὰ Χριστὸν Ἀγωγή». Ὁ μεταστὰς διεκρίνετο διὰ τὸν ζῆλόν του ὑπὲρ τοῦ πνευματικοῦ καλοῦ τοῦ ποιμνίου του, διὰ τὴν μεγάλην του ἐπίδοσιν εἰς τὴν μελέτην τῶν Ἱ. Γραφῶν καὶ διὰ τὰς εὐρείας του πνευματικὰς ἀντιλήψεις.*

Χειροτονηθεὶς διάκονος τῷ 1919, πρεσβύτερος τῷ 1923 καὶ ἀρχιμανδρίτης τῷ 1924, διετέλεσεν ἐπὶ ἑξαετίαν Ἱεροκῆρυξ Εὐβοίας καὶ ἀπὸ τοῦ 1930 Ἱεροκῆρυξ Κυκλάδων. Καθ' ὅλα τὰ ἔτη ταῦτα ὑπῆρξεν ἄοκνος εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Θείου Λόγου καὶ εἰς τὴν ἵδρυσιν καὶ ἐπίβλεψιν Κατηχ. Σχολείων, ἐργαζόμενος συνάμα διαρκῶς μεταξὺ τῶν ἐν φυλακαῖς κρατουμένων, οὓς ἐνίσχυε πνευματικῶς τε καὶ ὑλικῶς.

Ὑπῆρξεν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν φίλος καὶ συνδρομητὴς τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ, πολλάκις δ' ἐπεκοινώνει μεθ' ἡμῶν δι' ἐπιστολῶν, αἵτινες ἀπέπνεον ὑψηλὴν Χριστιανικὴν ἰδεολογίαν, μὴ συσκοτισμένην ὑπὸ τῶν καπνῶν τῆς μισαλλοδοξίας· ἥτις δυστυχῶς διακρίνει ἀκόμη πολλοὺς συναδέλφους του.

Ὁ πρόωρος θάνατός του εἰς ἡλικίαν μόλις 50 ἐτῶν ἀφίνει κενὸν αἰσθητὸν εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ εἰλικρινῶς καὶ ἀόκνως ἐργαζομένων ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς ἀναζωπυρήσεως τοῦ ἔθνους ἡμῶν. Χαρακτῆρες ὡς ὁ Χριστόφορος Δεσύπρης εἶναι ἀληθῶς σπάνιοι, καὶ οἱ γνωρίσαντες αὐτὸν θὰ τὸν ἐνθυμῶνται ἐπὶ μακρὸν μετὰ τιμῆς καὶ στοργῆς.

ΠΟΙΚΙΛΑ

—***Ὁ σοφὸς ῥαββῖνος Χιλλὲλ*** εἶχε μαθητὴν ἕνα Μαϊμών, τὸν ὁποῖον ἐξ ὅλων τῶν ἀκροατῶν τῆς διδαχῆς του ἠγάπα καὶ ἐξετίμα διὰ τὴν σύνεσίν του καὶ τὰ πολλά του ἠθικὰ προτερήματα. Μετὰ παρέλευσιν ὅμως καιροῦ τινος παρετήρησεν ὁ διδάσκαλος, ὅτι ὁ μαθητής του ἤρχιζε νὰ φυσιοῦται, ἀρκούμενος δὲ εἰς τὴν ἰδίαν του εὐφυΐαν, ἔπαυσε νὰ προσεύχηται καὶ ἐδικαιολογεῖτο λέγων: «Τίς ἡ ἀνάγκη νὰ προσευχώμεθα, ἀφοῦ ὁ παγγνώστης Θεὸς γνωρίζει τὰ αἰτήματά μας πρὶν ἀκόμη τὰ διατυπώσωμεν; Ἐὰν ἔχῃ ἀνάγκην νὰ ἀκούῃ ἁπλῶς λέξεις, θὰ ἦναι ἄνθρωπος, ὄχι Θεός. Ἔπειτα πρὸς τί νὰ ζητῶμεν νὰ μεταβληθοῦν τὰ πράγματα χάριν ἡμῶν; Τὰ σχέδια τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀμετάβλητα. Αὐτὸς δὲ θὰ μᾶς δώσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα, χωρὶς νὰ τὰ ζητήσωμεν». Αἱ σκέψεις αὗται ἔκαμαν τὸν Μαϊμὼν νὰ παύσῃ πλέον νὰ προσεύχηται.

Ὁ Χιλλὲλ ἐστενοχωρήθη, ἐννοήσας ὅτι ὁ μαθητής του ἐθεώρει ἑαυτὸν σοφώτερον τοῦ Θείου Λόγου, καὶ ἀπεφάσισε νὰ τοῦ ἀποδείξῃ τὸ σφάλμα του.

Ὅταν λοιπὸν τὴν ἐπαύριον προσῆλθεν ὁ Μαϊμὼν διὰ νὰ ἀκούσῃ τὴν διδαχὴν, εὗρε τὸν Διδάσκαλον εἰς τὸν κῆπον καθήμενον ὑπὸ τὴν σκιὰν ἑνὸς φοίνικος καὶ στηρίζοντα τὸ μέτωπόν του ἐπὶ τῆς χειρός του.

«Τί ἔχεις, Διδάσκαλε;» ἠρώτησε μὲ ἐνδιαφέρον. «Διατί φαίνεσαι στενοχωρημένος;»

Ὁ Χιλλὲλ ὑψώσας τὴν κεφαλήν, ἤρχισε νὰ λέγῃ: «Ἔχω ἕνα φίλον, ὅστις ζῇ ἀπὸ τὰ προϊόντα ἑνὸς κτήματός του. Ἕως τώρα οἱ κόποι του ἠμείφθησαν πλήρως καὶ ἔζησε καλῶς. Ἀλλὰ τώρα ἐπέταξε τὴν σκαπάνην καὶ τὸ ἄροτρον καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἀφήσῃ τὸ κτῆμα ἀκαλ-

λιέργητον. Ἐγὼ δὲ θλίβομαι διότι προβλέπω ὅτι θὰ περιέλθῃ εἰς δυστυχίαν καὶ θὰ πεινάσῃ». «Ἐτρελλάθη, φαίνεται, ὁ ἄνθρωπος, ἢ ἔπεσεν εἰς μελαγχολίαν» ὑπέλαβεν ὁ Μαϊμών.

«Οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ἄλλο», ἀπεκρίθη ὁ Χιλλέλ, «ἔχει διαθέσεις εὐλαβείας καὶ γνώσεις ἀρκετὰς ἀνθρωπίνας καὶ θείας. Ἀλλὰ λέγει: Ὁ Θεὸς εἶναι παντοδύναμος. Δύναται νὰ τρέφῃ τοὺς ἀνθρώπους χωρὶς νὰ σκύπτουν αὐτοὶ ὅλην τὴν ἡμέραν καλλιεργοῦντες τὴν γῆν. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι πλήρης ἐλέους καὶ χάριτος, θὰ εὐλογήσῃ τὴν τράπεζάν μου, καὶ κανεὶς δὲν δύναται νὰ ἐναντιωθῇ εἰς Αὐτόν».

«Ἀλλὰ τοῦτο ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ νὰ πειράζῃ τὸν Θεόν!» ἀνεφώνησεν ὁ Μαϊμών· «διατί, Διδάσκαλε, δὲν τοῦ τὸ ὑποδεικνύεις;

Ὁ Χιλλέλ ἐμειδίασε: «Θὰ τοῦ τὸ ὑποδείξω», εἶπε «Σύ, ἀγαπητέ Μαϊμών, εἶσαι ὁ φίλος μου, χάριν τοῦ ὁποίου μὲ βλέπεις στενοχωρημένον!».

«Ἐγώ;» ἀνεφώνησεν ἔκπληκτος ὁ μαθητής. «Ναί, σύ, ὅστις πειράζεις τὸν Κύριον, ἀρνούμενος νὰ προσεύχεσαι εἰς αὐτόν. Μήπως ἡ προσευχὴ εἶναι κατωτέρα τῆς ἐργασίας; καὶ αἱ πνευματικαὶ εὐλογίαι κατώτεραι τῶν καρπῶν τῆς γῆς; Ἐκεῖνος ὅστις ἀφίνει νὰ σκύπτῃς πρὸς τὴν γῆν, ὅπως ἀπολαύσῃς τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, δὲν εἶναι ὁ Αὐτὸς ὅστις σὲ διατάσσει νὰ ὑψώνῃς τὸ βλέμμα πρὸς τὴν οὐρανίαν του εὐλογίαν;»

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Χιλλέλ ἀνέβλεψε πρὸς τὸν οὐρανόν, ζητῶν τὴν ἄνωθεν εὐλογίαν ἐπὶ τοῦ μαθητοῦ του. Ὁ δὲ Μαϊμὼν ἀπεσύρθη κατὰ μόνας καὶ προσηυχήθη ἀπὸ βάθους καρδίας, ἡ δὲ ζωή του ἔκτοτε ὑπῆρξε ζωὴ κατὰ Θεόν.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

*— Ἐπιστολαὶ καὶ ἐμβάσματα πρὸς τὸν «**Ἀστέρα τῆς Ἀνατολῆς**» πρέπει νὰ ἀπευθύνωνται ὀνομαστὶ πρὸς τὸν Συντάκτην καὶ Διευθυντὴν τοῦ περιοδικοῦ* ***κ. Δημ. Μ. Καλοποθάκην.***

— Ἐπιστολαὶ καὶ ἐμβάσματα σχετικὰ πρὸς ***παραγγελίας βιβλίων*** *ἐκ τοῦ τιμοκαταλόγου πρέπει νὰ ἀπευθύνωνται πρὸς τὸν* ***αἰδ. κ. Π. Λογγινίδην.***

— Ἕνεκεν ἀλλαγῆς διευθύνσεως ἢ βραδύτητος περὶ τὴν ἀνανέωσιν τῆς συνδρομῆς των ἢ ἐξ ἄλλων λόγων ἐνδέχεται συνδρομηταί τινες νὰ μὴ ἔλαβον ὅλα τὰ τεύχη τοῦ τρέχοντος ἔτους. Διὰ τοῦτο παρακαλοῦνται νὰ μᾶς εἰδοποιήσωσι ποῖα φύλλα δὲν ἔλαβον, ἵνα τοῖς τὰ ἀποστείλωμεν. ***Ἡ Διεύθυνσις.***

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

— ***«Σύγχρονα γεγονότα εἰς τὴν πλάστιγγα».*** Ὑπὸ ***Κλήμεντος Καρναπᾶ.*** *Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ ἐν Χανίοις Χριστ. Συλλόγου Νέων καὶ Νεανίδων. Σελίδες 220, σχήμ. 8ον. Τιμὴ δρχ. 17, ἐκτὸς τῶν ταχ. τελῶν, ἅτινα διὰ τὴν Ἑλλάδα ὑπολογίζονται εἰς δρχ. 5. Διὰ τὴν Ἀμερικὴν τιμὴ 50 σέντς, ἥτις καλύπτει καὶ τὰ ταχ. τέλη. Παραγγελίαι καὶ ἐμβάσματα πρέπει νὰ ἀποστέλλωνται εἰς τὸν κ. Γ. Καρβουνάκην, Πλατεῖαν Δικαστηρίων, Χανία.*

— ***Χριστιανικαὶ Μελέται.*** *Ὑπὸ* ***Ξενοφῶντος Π. Μόσχου,*** *Δ. Φ. Τόμος Α΄. (σελ. 566, 16 μεγ.). Ἐπὶ τέλους ἐπερατώθη ἡ ἀπὸ πολλοῦ προαγγελθεῖσα Β΄. ἔκδοσις τοῦ ὡραίου τούτου ἔργου τοῦ διακεκριμένου συνεργάτου τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς», ὅπερ συνιστῶμεν θερμῶς εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν ὡς πολύτιμον πνευματικὸν βοήθημα εἰς τὴν μελέτην τῶν Ἰ. Γραφῶν. Ἐξεδόθη ἐπιμελείᾳ τοῦ ἐν Ἀθήναις Χριστιαν. Συλλόγου τῶν Νέων (ὁδ. Ὀδυσσέως Ἀνδρούτσου, 24) καὶ τιμᾶται δρ. 35 (ἐκτὸς ταχυδρομικῶν τελῶν). Δεχόμεθα εὐχαρίστως παραγγελίας πρὸς διαβίβασιν εἰς τὸν ἐκδότην.*